

Новини

Серпнева конференція освітян

С. 2

Актуальне інтерв'ю

Відсіч – не лише зброєю

С. 10-11

Аспект

«Знаючи свою історію, ми можемо руйнувати ті міфи, які в нас закладалися століттями»

С. 15-17

Свято сильних людей. Свято гідних. Свято рівних

Президент України Володимир Зеленський звернувся до українського народу з нагоди Дня Незалежності

24 серпня, у 32-гу річницю Незалежності України, Володимир Зеленський звернувся до кожного українського громадянина незалежно від місцезнаходження й роду занять: «Великий народі великої України, що відзначає сьогодні великий день – День Незалежності! Свято вільних людей. Свято сильних людей. Свято гідних. Свято рівних. Українців та українок. Усіх. В усій нашій державі».

Але перші слова Президента України були зверненими до війська.

«Коли ми відзначаємо незалежність України, кожен може відчувати в ній себе. Кожен може спитати в себе: а де ти в українській незалежності? А що твого додалося незалежності? А чим ти допоміг незалежності? І сьогодні я хочу привітати це привітання саме тобі. Тобі, хто дає Україні незалежність.

Тобі, воїне! Ти став на захист України. Я дякую кожному солдату й матросу, кожному сержанту й

старшині, кожному офіцеру, кожному генералу», – сказав Володимир Зеленський, виокремивши тих, хто віддав життя у боротьбі з ворогом.

Президент України згадав представників практично усіх професій, хто нині в часи війни, забезпечує нормальне життя – зв'язківців, учителів, медиків, енергетиків, електриків, ремонтників, рятувальників, пожежників, транспортників, поліцейських, сільськогосподарських працівників. Узагальнив своє

звернення Президент України таким чином: «Важливий кожен, хто працює й дає роботу іншим. Сплачує податки, за які забезпечуються військово, оборона, рух уперед і майбутня перемога. Кожен, хто організовує збори й підтримує вогонь волонтерства, цієї щирої української єдності... Усі потрібні, усі важливі – і люди, і дії, і слова. Бо ми всі зробили так, що коли один говорить: «Слава Україні!», весь світ відповідає: «Героям слава!»

День Української Державності

З нагоди Дня Української Державності, 28 липня, на Михайлівській площі в Києві відбувся захід, у якому взяв участь Президент України Володимир Зеленський.

Вітаючи громадян із Днем Української Державності та Днем хрещення Русі – України, Володимир Зеленський зазначив, що понад тисячолітня історія нашої державності доводить, що Україні потрібно саме перемогти. «Саме наша державність – це наша відповідь на потребу в безпеці та мирі для України. Державність, яку важко захищати, але найважче повернути, якщо втратиш. Державність, яка ніколи не буває лише даністю, а завжди, щодня є результатом служіння та

роботи заради України», – переконаний Глава держави.

Присутні вшанували хвилиною мовчання пам'ять усіх українських героїв, які боролися із загарбниками й віддали свої життя за Україну.

Президент наголосив, що війна з російськими окупантами за свободу й незалежність України визначила національні пріоритети, першим із яких стала оборона.

«Наше бажання перемогти визначило, якою бути Україні надалі. Сильною. Вільною. Європейською. Чистою від внутрішнього розбрату... Державою всіх тих, хто бачить в іншому українцеві побратима, а в усій нашій країні, в усьому її різноманітті – своє серце, відкрите для інших наших людей, але

готове захищатися від ворога... Боротися за Україну, а не відкупуватися якоюсь її частиною чи цінністю», – зазначив Володимир Зеленський. Він наголосив, що перемога України в цій війні визначить національний шлях на покоління вперед і підтвердить ціннісні орієнтири, закладені тисячоліття тому.

Насамкінець Глава держави підсумував: «Стоїть непохитно наша українська держава. Наш центр історії. Європейський центр православ'я, християнських цінностей, людських цінностей... Ми обов'язково переможемо!»

Сторінку підготував
Юрій ШЕРЕМЕТА, «ОіС»,
за president.gov.ua

Серпнева конференція освітян

25 серпня Міністерство освіти і науки України провело **Серпневу освітню конференцію**, що стала платформою для об'єднання освітніх стейкхолдерів, зокрема педагогів, державних лідерів, міжнародних партнерів, представників громадських організацій та молоді. Захід здійснений за підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні.

Під час конференції учасники обговорили стратегічні напрями розвитку дошкільної та шкільної освіти, зокрема потенціал Нової української школи і майбутніх коледжів, вплив диджиталізації і штучного інтелекту на освітній процес, а також психічне й емоційне здоров'я учасників освітнього процесу.

Відкриваючи Серпневу конференцію, **Михайло Федоров**, віцепрем'єр-міністр з інновацій, розвитку освіти, науки та технологій – міністр цифрової трансформації, й **Оксен Лісовий**, міністр освіти і науки України, презентували бачення майбутнього освіти, а також обговорили виклики нового навчального року та їхні рішення.

«Українець успішний тоді, коли вільний,

а система освіти ефективна тоді, коли у центрі уваги – людина... Серед головних цінностей – свобода, самореалізація, розвиток. Водночас маємо враховувати особливості сьогодення, тому МОН України однозначно має стати частиною стратегії оборони. Освіта готує людину до завтрашнього дня, тож уже

нині маємо формувати свідомих громадян і майбутніх розробників технорішень для нашої перемоги», – зазначив Оксен Лісовий.

Міністр зауважив, що для реалізації вищезазначеного бачення МОН України уже формує Національну стратегію освіти і науки, в обговоренні якої взяли участь понад

1700 експертів з освітньої сфери, зокрема вчителі. У межах її розроблення робоча група виокремила понад 6000 проблем, надала більше ніж 11000 пропозицій, провела 14 фасилітаційних онлайн-сесій за участю понад 700 учасників. Найближчим часом документ буде фіналізовано.

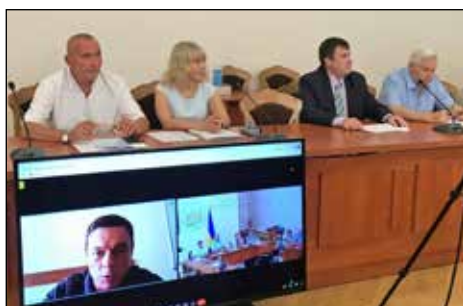
Учені – освітянам

У змішаному онлайн-режимі 28 і 29 серпня відбулася традиційна серпнева веб-конференція для педагогічних працівників «Вчені НАПН України – українським учителям».

З вітальними й мотиваційними словами виступили заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій **Сергій Колебошин**, президент НАПН України, академік **Василь Кремень**, віцепрезидент НАПН України, директор Інституту педагогіки, академік **Олег Топузов**.

– На мою думку, саме зараз ми знаходимося в точці біфуркації, коли уся освітянська спільнота має переосмислити важливість того впливу, що його може здійснювати на систему діяльність Національної академії педагогічних наук України, той потенціал, що є в інститутах академії, може бути використаним з куди більшим коефіцієнтом корисної дії. У тому числі й матеріали, що ми отримуємо в Комітеті, і я особисто беру до уваги у тих чи інших робочих моментах. Не

можу не відмітити актуальність нинішньої конференції з огляду на серпневу конференцію МОН України і роль академії у перезавантаженні початкової школи, поновлення освітнього процесу на деокупованих територіях, розроблення концепції профільної школи, питаннях психологічної допомоги освітянам і населенню», – вітаючи учасни-

ків, наголосив Сергій Колебошин.

Василь Кремень, звертаючись до учасників, яких онлайн було понад три тисячі, зазначив про переваги української освіти, які повною мірою підтвердили її якість з початком і перебігом війни, враховуючи патріотизм громадян, що зі зброєю в руках боронять українську землю й демонструють вправність в освоєнні надскладної техніки.

«Ми маємо відповідати на виклики сьогодення в контексті модернізації освіти. Ми не можемо прийти зі старою освітньою системою в Україну після перемоги. Завдання академії – допомогти у вирішенні проблем відновлення, компенсації втрат тощо у контексті стратегічних змін самої освіти. В останній час ученими академії підготовлено концептуальні документи й здійснено розробки,

«Президент Володимир Зеленський поставив завдання уряду, пов'язане з розвитком людського капіталу. Разом із профільним міністерством ми поставили амбітну мету – створити українське освітнє диво. Хочемо побудувати таку систему освіти, яка здатна формувати професійних і щасливих людей для нової інноваційної економіки, громадян, здатних захистити себе та свій дім від будь-яких загроз. Для того, щоб здійснити освітнє диво, нам необхідні рішучі та амбітні перетворення», – зауважив Михайло Федоров. У цьому руслі він запропонував головні напрями змін: «Освітній менеджмент – керівник закладу освіти має бути проактивним управлінцем. Переосмислення професії педагога – створити умови для професійного розвитку та забезпечити гідну оплату праці; зміст і сенс освіти – зміни освітніх програм, форматів навчання та викладання».

Голова Представництва ЮНІСЕФ в Україні **Мурат Шахін** наголосив на добробуті як запоруці освіти: «Освіта має вирішальне значення для добробуту та розвитку дітей. Для дітей важливо мати можливість навчатися у стінах школи, взаємодіяти зі своїми однолітками та отримувати підтримку від учителів.

які розіслано до керівних органів і владних структур, саме ці напрацювання допоможуть реалізувати окреслений підхід», – зауважив президент НАПН України.

– Вісім років поспіль академія проводить онлайн серпневу конференцію для учителів «НАПН України – українським учителям». Сьогодні 550 день російської агресії проти України, коли кращі сини й дочки українського народу захищають територіальну цілісність, суверенітет кожного з нас і наших дітей. Надзвичайно важливо, щоб наші діти були в безпеці, отримували якісну і доступну освіту, – сказав Олег Топузов, вітаючи учасників конференції. Він коротко схарактеризував напрями діяльності Інституту педагогіки щодо навчально-методичного забезпечення закладів загальної середньої освіти. Створено єдину дидактичну систему, що базується на єдиних концептуальних засадах. Науковими співробітниками створено єдиний підручник, безумовно у співпраці з учителями, вони запроваджуватимуться у діяльність у 5-6 класах. Створено модельні і навчальні програми, а також підготовлено для пілотних закладів освіти навчальні матеріали для 7-9 класів. До кожного

Світовий досвід підтверджує, що психосоціальне здоров'я та добробут учнів впливає на успіхи у навчанні та розвиток дітей».

Особливу увагу приділили інклюзивній освіті. Під час конференції презентовано Національну стратегію розвитку інклюзивного навчання на 2023-2030 роки, що допоможе дітям змалечку приймати особливості інших, розкривати свою індивідуальність та розвиватись у комфортному, безпечному, безбар'єрному середовищі.

Наприкінці конференції відбулося офіційне нагородження вчителів, вихователів і педагогів у номінації «Міць української освіти». Звання отримали освітяни, які протягом року проявили велику відданість професії та зробили вагомий внесок у розвиток української освіти під час війни.

Діма ДІМІТРОВ,
«ОіС»

Переглянути запис:

підручника створюється відеотека: ІТ-книги для можливості застосування, медіатека, аби з будь-якої країни можна було використувати матеріал за українськими навчальними програмами. Визначено інструментарій, що допоможе подолати освітні втрати. Важливо, що в Інституті педагогіки працює відділ STEM-освіти, що надзвичайно важливо для держави в умовах браку фахівців технічних спеціальностей.

Для педагогічних працівників було представлено коментарі до змісту нових модельних навчальних програм і підручників, що запроваджуються цього навчального року; особливості організації освітнього процесу в умовах воєнного стану, подолання освітніх втрат; особливості психологічної підтримки; актуальні методичні розробки.

Пленарне засідання <http://surl.li/kqt0e>

Доповіді конференції <http://surl.li/kqt0g>

Лідія ТКАЧЕНКО,
завідувач сектору
науково-аналітичної
обробки і поширення інформації
НАПН України

Вітання президента НАПН України Василя Кременя з початком навчального року

**Шановні учні і студенти,
учителі й викладачі,
освітяни й батьки!**

Щиро вітаю Вас із початком нового, 2023-2024, навчального року!

Навчання – завжди надважливе. Кожний навчальний рік – сходинка до нових знань, а отже – серйозніших компетентностей, набування нового статусу і самоствердження.

Ми любимо нашу освіту. Ми вдячні нашій освіті загалом і кожному освітянину зокрема.

За виховання громадян-патріотів, що з початком війни враз стали зі зброєю на захист незалежності України.

За інтелектуально розвинених і кмітливих бійців, які в найкоротші строки освоюють надскладну закордонну військову техніку.

За небайдужих і вигадливих волонтерів і стартапівців, які своєю особистою ініціативою вкладаються у спільну боротьбу.

За єднання, за чуйність і здатність допомагати один одному за будь-яких обставин. За впевненість у нашій перемозі.

Зрештою, за український національний характер, що всьому світові продемонстрував: «Українському роду – нема переводу!»

Дорогі співвітчизники! Навчальний рік, в який ми вступаємо, навряд чи буде легшим, але ми упевнені – він буде оптимістичнішим, продуктивнішим, успішнішим. Бо всі ми точно знаємо вектор спрямування наших зусиль – фахова компетентність, опанування новими підходами, продукування інновацій, єднання зі світом демократії і людиноцентризму. Національна академія педагогічних наук України докладає до цього максимум зусиль.

Нехай щастить у новому навчальному! Здоров'я, витримки, непохитної віри й Перемоги!

**Президент НАПН України,
президент Товариства
«Знання» України,
академік НАН України**

Василь КРЕМЕНЬ

Львів і Бірмінгем: перспективні дослідження

28 липня науковці кафедри економічної і соціальної географії імені професора Олега Шаблія Львівського національного університету імені Івана Франка та кафедри інжинірингу Бірмінгемського університету організували у межах проекту «*Twining for Identity, Sovereignty and Resilience*» міжнародний семінар «Транскордонна стійкість критичної транспортної інфраструктури в Україні та її вплив на економіку та суспільство». Захід відбувся у м. Варшаві у змішаному форматі англійською мовою.

Координатор семінару від Бірмінгемського університету **Стерджіос А. Мітоуліс** окреслив у доповіді рамки (Framework structure) конфліктостійкості для розбудови критично важливої інфраструктури. Доповідь доктора **Сотіріоса Аргіроудіса** «Компроміси між стійкістю та сталими рішеннями в адаптації інфраструктури до зміни клімату: приклад мостів в Україні» висвітлює напрацювання щодо

поєднання вимог зеленої економіки і поствоєнної відбудови. Науковці кафедри економічної та соціальної географії ЛНУ ім. Івана Франка **Ірина Гудзеляк**, **Ольга Мамчур**, **Ірина Ванда**, **Любов Котик**, **Юрій Борсук** представили доповіді-лекції «Суспільно-географічні проблеми розвитку Львівської області», «Економічна ефективність використання залізничних пасажирських маршрутів Західного регіону України», «Практичне використання геологістики в транспортній галузі Західного регіону України», «Соціально-економічні передумови функціонування приміського залізничного транспорту». Кожну з доповідей обговорювали під час круглих столів, де також було представлено короткі доповіді запрошених експертів.

До роботи семінару з британської сторони долучилися дослідники з Бірмінгемського університету, а також експерти з питань розвитку критичної інфраструктури, які надають рекомендації

уряду Сполученого Королівства щодо майбутньої поствоєнної відбудови України.

До міжнародного семінару також було запрошено для доповідей українських географів та представників міської влади м. Львова, зокрема начальника відділу інвестицій та проектів Управління інвестицій та проєктів Львівської міської ради **Олега Веклина**, доцента кафедри географії України і туризму Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка **Івана Рудакевича**, доцентів кафедри географії та природознавства Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника **Романа Сливку** та

Ірину Закутинську, доцентку кафедри туризму Національного університету «Львівська політехніка» **Марію Луцик**, **Мар'яну Ярошевич**, аспірантку Львівського національного університету імені Івана Франка **Злату Логін**.

Важливо, що обговорення просторових проблем критичної інфраструктури м. Львова, Львівщини та загалом областей Західної України, сприятиме формуванню звіту і рекомендацій британських колег для Уряду Сполученого Королівства у поствоєнному відновленні інфраструктури України.

*Пресцентр
ЛНУ імені Івана Франка*

Центр ветеранського розвитку у Переяславі

Нещодавно на базі Університету Григорія Сковороди в Переяславі створений Центр ветеранського розвитку. Одним із завдань центру є надання психологічних індивідуальних консультацій військовослужбовцям, ветеранам війни та членам їх сімей, а також сімей загиблих (померлих) ветеранів війни.

У перспективі фахівці центру будуть здійснювати організацію, координацію, методичне забезпечення програм, спрямованих на соціальну адаптацію та сприяння працевлаштуванню військовослужбовців, ветеранів війни та членів їх сімей і сімей загиблих ветеранів війни, організуватимуть короткострокові курси науково-професійної підготовки та заходи з соціально-психологічної адаптації для зазначених категорій осіб.

Сковородинівські практичні психо-

логи – кандидати психологічних наук, доценти **Вікторія Вінс**, **Наталія Бочаріна**, **Марина Хараджи**, **Світлана Беякова**,

кандидати психологічних наук **Альона Іващенко**, **Алла Стеценко**, старший викладач **Тетяна Кузьменко** – активно підвищують свій професійний рівень та здобувають нові компетентності задля забезпечення надання якісних психосоціальних та освітніх послуг нашим захисникам, а також членам їх родин.

З вересня у межах діяльності центру стартують кілька соціальнозначущих проєктів під патронатом Міністерства освіти і науки України, Міністерства у справах ветеранів України та Міністерства соціальної політики України, а також потужних громадських інституцій.

Максим ЛЕВЧЕНКО,
*журналіст,
м. Переяслав*

Детальніша інформація про Центр за телефоном: +38 (063) 135-57-65.

СумДУ реалізовує потужний проєкт співпраці

Триває активна співпраця Сумського державного університету з британськими колегами за програмою «Ініціатива Єднання», започаткованої британською консалтинговою компанією у галузі освіти «Cormack Consultancy Group» за підтримки урядів Великобританії і України.

Мета програми – розвиток довгострокової співпраці британських та українських університетів, а також надання українським університетам термінової цільової підтримки зараз і після війни. У межах програми Сумський державний університет і Ліверпульський університет реалізують спільний потужний проєкт «Співпраця для цифровізації та цифрової трансформації України», що спрямований на обмін знаннями та спільні наукові дослідження.

П'ятимісячний проєкт передбачає стипендії як для очного, так і для дистанційного навчання, підтримується грантом у розмірі 197 тис. фунтів стерлінгів (близько 9 млн грн) від схеми двосторонніх грантів між Великобританією та Україною в галузі досліджень і розробок Universities UK International (UUKi).

Цей спільний проєкт – найбільший за обсягом відповідного конкурсу в межах програми «Ініціатива єднання». До його виконання залучено 18 науковців СумДУ. Вони беруть участь в наукових дослідженнях у сучасних лабораторіях за широким переліком напрямів.

За словами начальника управління міжнародного співробітництва **Костянтина**

Кириченка, координатора співпраці СумДУ з Ліверпульським університетом, зазначений проєкт створює унікальну можливість для спільної роботи наукових колективів, нетворкінгу, подальших проєктів, обміну кращими практиками.

Уже маємо попередні фідбеки колег:

Дмитро Жигилій, доцент кафедри комп'ютерної механіки ім. Марцинківського: «Дослідницька група у складі працівників кафедри Дмитра Жигилія та **Олександра Позовного** започаткувала співпрацю з кафедрою машинобудування, матеріалознавства та аерокосмічної інженерії Ліверпульського університету. Дослідження ведуться за такими напрямками:

дефекти у конструкційних матеріалах за допомогою оптичних методів вимірювання напружень та деформацій і аналізу термонапружених станів;

ультразвукова неруйнівна оцінка дефектів композитів й інших матеріалів; прогнозування залишкової міцності або залишкового терміну служби на основі методологій валідації; застосування методів декомпозиції

зображення (або ортогональної декомпозиції) і статистичних методів для порівняння результатів моделювання.

Кафедра машинобудування, матеріалознавства та аерокосмічної інженерії Ліверпульського університету володіє вражаючою передовою лабораторією механічних і матеріалознавчих досліджень, досвід роботи в якій набувається нашою дослідницькою групою. Обладнання лабораторії включає термопрес для виготовлення шаруватих композиційних матеріалів методом формовки, ультразвуковий 3D-сканер, універсальні розривні машини, здатні до випробувань у тому числі й на циклову міцність, машину для ударних навантажень, різноманітне обладнання оптичних методів неруйнівного вимірювання напружень, в тому числі й з підсвіткою лазером».

Віра Шендрік, завідувач кафедри інформаційних технологій: «Науковий колектив кафедри інформаційних технологій СумДУ розпочав активну співпрацю з кафедрою комп'ютерних наук Ліверпульського університету. Відбулися установчі зустрічі наукових груп та ознайомлення з напрямками наукових досліджень, пошук точок дотику. Вражає відкритість колег з Ліверпуля, приємне ставлення, бажання підтримати і допомогти розвинути дослідження. Також дуже вражені ресурсами й обладнанням, що буде доступним для спільних досліджень».

Галина ЛЕВИЦЬКА,
керівник пресцентру СумДУ

Хімічна технологія та інженерія – 2023

У Національному університеті «Львівська політехніка» 26–29 червня відбулася IV Міжнародна наукова конференція Chemical Technology and Engineering – 2023 («Хімічна технологія та інженерія – 2023»).

Співорганізаторами проведення конференції цього року були дослідницька мережа Łukasiewicz – Інститут нового хімічного синтезу (Пулави, Польща), факультет хімічної та процесової інженерії, Варшавський технологічний університет (Варшава, Польща), кафедра інформаційних технологій та досліджень якості навколишнього середовища, факультет будівельних конструкцій, гідротехніки та інженерії довкілля, Варшавський технологічний університет (Варшава, Польща), Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів та молодих вчених Інституту хімії та хімічних технологій Національного університету

«Львівська політехніка», Асоціація випускників Львівської політехніки, Офіс підтримки вченого (Київ, Україна), Західний науковий центр НАН України та МОН України (Львів, Україна).

У роботі конференції взяли участь представники десяти країн: України, США, Німеччини, Сполученого Королівства, Польщі, Чехії, Словаччини, Латвії, Італії та Люксембургу. Збірник праць конференції налічує 68 статей. Варто відзначити, що конференція сповідує принципи Open Science: всі матеріали пройшли процес відкритого рецензування й доступні

онлайн на сайтах заходу cte.org.ua та openreviewhub.org/cte.

Перед присутніми із доповіддю на тему екоциду в Україні внаслідок збройної агресії росії виступила спеціальна гостя – **Юлія Овчинникова**, депутат Верховної Ради України, голова підкомітету з питань лісових ресурсів, об'єктів тваринного та рослинного світу, природних ландшафтів та об'єктів природно-заповідного фонду комітету з питань екологічної політики та природокористування Верховної Ради України.

Усього на конференції було виголошено вісім пленарних доповідей запрошених лекторів: професора

Йорга Вінкена (Німеччина), професора **Томаша Сосновські** (Польща), професора **Маріса Туркса** (Латвія), доктора **Юрія Халавки** (Україна), асоційованого професора **Рози Бускец** (Сполучене Королівство), **Магдалени Возняковської** (Польща). У традиційній «Школі молодого хіміка» відбулася доповідь професора **Олега Сокола** (Україна).

IV Міжнародну наукову конференцію Chemical Technology and Engineering – 2023 проведено з метою обміну науково-практичною інформацією між науковцями та узагальнення результатів наукових досліджень у сфері хімічної технології та інженерії, налагодження взаємозв'язків у науковій спільноті та зміцнення співпраці між інституціями через виконання спільних досліджень та обмін одержаними результатами у зазначеній сфері теоретико-прикладних знань.

Наталія ПАВЛИШИН,
Центр комунікацій
Львівської політехніки

17–19 серпня у НАПН України тривала робота ІХ Конгресу освітян

«Код незламності освіти Донеччини».

Основні завдання форуму були такими: презентувати здобутки пілотних закладів освіти, педагогічних працівників, які викладають у 5 класах НУШ, ЦПРПП щодо реалізації інноваційного освітнього проекту всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» з урахуванням регіональних особливостей, вікових та індивідуальних можливостей учнів, актуальних соціальних викликів сьогодення; презентувати кращі практики професійної підтримки та професійного розвитку педагогічних працівників області; презентувати кращі практики психологічного супроводу та підтримки учасників освітнього процесу в умовах воєнного часу.

Засідання конгресу освітян проводили у змішаному форматі. Кожен з днів конгресу був присвячений певній проблематиці.

Перший день – 2023/2024 навчальний рік: код незламності (пленарне засідання Конгресу, робота секцій керівників УО, ЦПРПП, СЗСО, ЗДО – очний формат).

Другий день – День управлінців «Стратегії

відновлення освіти Донеччини» (виступи запрошених спікерів) – очний формат та Форум «Рік НУШ – досвід Є!» (презентація досвіду пілотних ЗЗСО, які реалізують Державний стандарт базової середньої освіти) – змішаний формат.

Третій день – робота секцій різних категорій педагогічних працівників, закриття Конгресу, вебконференція за підсумками ІХ Конгресу освітян Донеччини «Код незламності освіти Донеччини» – дистанційний формат.

Кожного дня засідання розпочиналися виконанням Гімну України і хвилиною мовчання на честь пам'яті загиблих у запеклій боротьбі з ворогом.

У перший день учасників вітали віцепрезидент НАПН України академік НАПН України **Олег Топузов**, перший заступник директора Інституту модернізації змісту освіти **Юрій Завалевський**, заступник голови Донецької облдержадміністрації, керівника військово-цивільної адміністрації **Юлія Костюніна**.

Другий день ІХ Конгресу

ІХ Конгрес освітян Донеччини

освітян «Код незламності освіти Донеччини» розпочався з Експертної сесії, в якій взяли участь освітянські й наукові лідери – президент НАПН України, академік **Василь Кремень**, заступник голови Донецької облдержадміністрації, керівника військово-цивільної адміністрації Юлія Костюніна, віцепрезидент НАПН України Олег Топузов, директор департаменту освіти і науки Донецької облдержадміністрації **Тетяна Сідашева**, ректор ДЗВО «Університет менеджменту освіти» **Микола Кириченко**, інші відповідальні особи.

Юлія Костюніна привітала учасників і організаторів ІХ Конгресу освітян і побажала успіхів в освітній діяльності, яка має мати високий рівень якості попри воєнний стан і складні умови навчання.

Історично Канада – одна з найнадійніших країн-партнерів України. Саме тут найбільша українська громада. Канада першою визнала незалежність України, всіляко підтримує у важкі часи. З нагоди Дня Незалежності України в Канаді відбулися акції солідарності.

З піднесенням відзначено головне українське свято в Галіфаксі, столиці провінції Нова Шотландія, що на сході Канади. У подіях взяв участь перший віцепрезидент НАПН України **Володимир Луговий**, який наразі був там з візитом. Вчений відзначив величезний виховний національно-патріотичний потенціал заходу, діяльності українських громад за кордоном загалом, що

У Галіфаксі (Канада) відзначили

засвідчує світове єднання українців, симпатії цивілізованого людства до героїзму нації, що бореться з рашизмом.

Урочистості розпочалися на площі Гранд Парад біля мерії міста Галіфакс зранку 24 серпня. У події, крім численних учасників від провінційного філіалу Конгресу українців Канади, взяли участь і виступили з промовами представники усіх рівнів влади (федерального, провінційного, місцевого). Характерними атрибутами масового зібрання стали синьо-жовті прапори і прапорці, вишиванки й інша українська символіка.

Відкрив урочистості промовою мер Галіфакса **Майк Севедж**. Після цього відбулося підняття Прапора України, виконання присутніми Гімну України, вшанування хвилиною мовчання пам'яті загиблих захисників України у російсько-українській війні. Скандувалися слогани українською і англійською мовами – Слава Україні! Героям Слава! Glory of Ukraine! Heroes Glory! У виступах учасників наголошувалося на безумовній нинішній і подальшій підтримці України в її боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність. Символічно, що на площі

«Код незламності освіти Донеччини»

Василь Кремень висловив повагу донецьким управлінцям й освітянам, наголосивши на єдності й патріотизмі суспільства у боротьбі за незалежність України. Президент НАПН України зупинився на актуальному серед інших важливих нині питань загальної середньої освіти – профільному навчанні.

З вітальним словом онлайн до учасників IX Конгресу звернувся міністр захисту довкілля та природних ресурсів України **Руслан Стрілець**, який висловив упевненість у подальших успішних кроках освіти України.

Вітання прозвучало й від ректора ДВНЗ «УМО» Миколи Кириченка. Саме на базі Університету менеджменту освіти нині діє Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти.

Непідробний інтерес учасники проявили

до Науково-інформаційного центру НАПН України, де ознайомилися з інноваційними напрацюваннями вчених НАПН України.

Продовженням другого дня IX Конгресу освітян «Код незламності освіти Донеччини» став форум «Адаптаційний цикл базової середньої освіти на Донеччині: досвід Є!» У цій частині IX Конгресу взяв участь заступник міністра освіти і науки України **Андрій Сташків**.

Президент НАПН України, академік Василь Кремень, заступник міністра освіти і науки України Андрій Сташків, віцепрезидент НАПН України Олег Топузов відвідали Науково-інформаційний центр НАПН України, де заступник міністра ознайомився з напрацюваннями вчених академії періоду війни та ексклюзивними напрямками освітньо-наукової діяльності НАПН України.

Андрій Сташків виступив перед учасниками форуму з проблематики базової середньої освіти, наголосивши на останніх ключових рішеннях МОН України цієї важливої освітньої ланки.

Для усіх освітян відкритий сайт конгресу – Віртуальний освітній простір «Код незламності освіти Донеччини» за посиланням нижче: <http://surl.li/kedbb> (функціонування сайту 17.08.2023 – 30.12.2023).

Альона БЕРЕЖОК,
*методист відділу сталого розвитку
громад Донецької області
Донецького ОШПО*

День Незалежності України

знаходиться монумент загиблим у війнах, у яких брала участь Канада. Після завершення заходу зібрання скандувало: «Thank you, Canada!»

На заході також було оголошено про проведення найближчим часом у Галіфаксі першого Українського фестивалю східного узбережжя з презентацією національної кулінарії, музики, танців, сувенірних виробів.

Докладну інформацію про діяльність Конгресу українців Канади, філіалу Нової Шотландії можна отримати українською і англійською мовами за посиланням <https://uccnovascotia.ca/>.

Діма ДІМІТРОВ,
«ОіС»

Потяг Київ-Франківськ, ще званий «Стефанія»

В купе приємна білява жінка, 50+, їде лікуватися у Моршин. Вона виглядає як людина в очікуванні відпустки – балакує, стомлена, але намагається бути усміхненою. В неї системне порушення сну, розповідає, дізнавшись, що я працюю в секторі медицини.

Заходить він. Військовий, ще дуже молодий, гарний, років 25-27, з великим рюкзаком, карематом, і сумними очима людини, що повернулася з фронту в бурхливий та майже безтурботний Київ.

Наша розмова «ні про що» з жіночкою вмить припиняється. Ми починаємо м'яко пропонувати йому все що маємо: банани, цукерки, мінеральну воду, заварну каву, бутерброди. Він трохи ніяковіє від такого натиску материнської турботи, і я починаю його розпитувати, поки він наспіх влаштовується на верхній полиці:

– Ви у Франківськ їдете?

– Так, я вас не розбуджу раніше, сподіваюсь

– Ви сам з Франківська?

– Так

– Додому, до батьків?

– Мамаи нажалі вже немає..

– А звідки зараз?

– Біля Краматорська служу. Три дні в мене на все. Доброї ночі...

За хвилину він вже спить...

А ми з жіночкою перемигуємось знаками, говоримо пошепки, зокрема попередивши провідницю, щоб слідувала за тишею у вагоні.

...Він спить вже дванадцятую годину поспіль. Може, за рік це його найдовший та найсолодший сон?

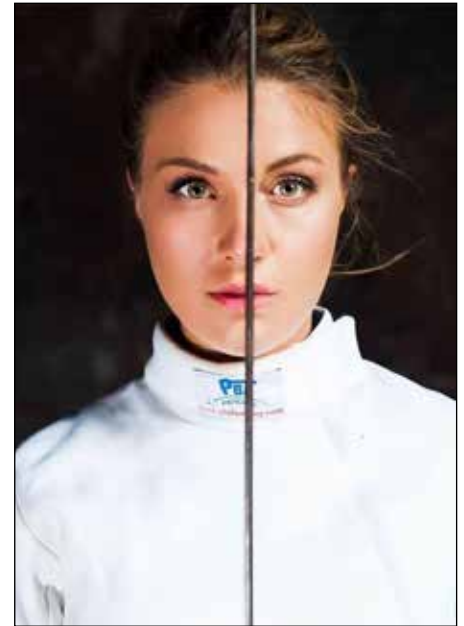
Моя сусідка із самого ранку вже приготувала йому сніданок, витерла його черевики, замовила порцію кави, щоб не закінчилась на інших пасажирів, і дбайливо чекає коли він проснеться. Бо її сину теж 28, розповідає. І він зараз воює під Мар'їнкою. І їй дуже сильно хочеться, щоб він просто спав цим безпробудним сном молодого парубка. Щоб приїхав додому. Щоб мріяв та будував своє мирне життя.

Вона тихо розповідає про сина. А сльози душуть мене. За цього хлопчика, який вже втративши маму, ризикував втратити країну, тому готовий віддати за неї своє життя... За цю добру жінку, як багато жінок нині, кожен день і ніч молиться за свого сина, і за всіх інших синів, що захищають нас на фронті, тому страждає на безсоння... Сльози стоять в горлі від того, що стала свідком, як цей юнак, був огорнутий уві сні, справжньою маминою турботою. І як одна жінка, чекаючи на свого сина, готова ділитись любов'ю з усіма українськими воїнами

Вона виходить в Моршині. І під подушкою юнака, який все ще спить, залишає маленьку іконку, яку вона в останній момент витягає з сумочки

– Будь ласка, передайте йому, що зараз всі ми – його мами...

Nataliia TULINOVA,
Фейсбук

Харлан перемогла

Харлан перемогла одним лиш жестом,
Для перемоги часто не потрібна шпага,
Одним лиш поглядом,
одним лише протестом,

Проявлена вся сила, міць, відвага!
Криваву руку тиснути не гоже,
Так не опуститься ніколи Україна,
І вистояти у війні цій зможе,
Та не впаде ніколи на коліна!
Харлан навчила, як по правді жити,
Вказала чітко ворогам кордони,
І кожному дала там зрозуміти,
Що крім спортивних є людські закони!

Ірина ЛУКАШ (ВАЗЕРЦЕВА),
Фейсбук

На нулі

З нуля не постять, не хайпують -
Там на щиті і зі щитом
Без нарікань. Смерть не мавпують,
А попирають животом.

Там варту не здають роками,
Не імітують, а живуть.
Вартус й нам – не лиш думками
Із ними разом врешті быть.

Михайло БОЙЧЕНКО,
доктор філософських наук,
професор,
м. Київ

Тим, хто у расії... які виходці з України

Звертаюся до вас, сучі сини й дочки! Ті, що пихато з'їжджалися щоліта попиту свіжого молока й пожерти молодій картоплі з салом у батьківській хаті. Що звисока дивились на тих, хто сіяв, орав, вирощував і зберігав...

Коли ж ви зрадили?

Чи тоді, коли залишалися паршивими прапорщиками? Чи тоді, коли записували своїх дітей руськими? Чи тоді, коли так поблажливо патякали про те, а що ми тут бачили...

А ти, офіцерня без гідності й честі, вивчена вбивати й не навчена совісті! Ти віддаєш честь прапору, який в аватарці виставляєш у день нападу на твою Вітчизну... А в тебе там ще жива мама, якій не поталанило вмерти до твоєї ганьби! Що ти думаєш?

Зреклися свого, а чужому ви не треба.

У нас сонце встає над Чутянським лісом,

а викочується в Мамаїв яр. Так було завжди, і так буде! Ви у чужих В'ятках, Вологдах, Воркутах, Сахалінах, Нижніх Новгородках, у Маскві, у Пітерє будете несвоїми завжди, бо ви прокляті місцем свого народження... Ви маєте якісь там квартири – але не маєте храму в душі; у ваших жилах жиденькі щі, а не козацька кров...

Ви не вийшли проти війни. Не за нас – за нас стоїмо ми. Ви не зупиняєте свого хворого бункерного дебіла, який плює на світ – гріш вам ціна.

Ви ніколи не приїдете на могили батьків, ви ніколи не побачите рідне, бо рід вас уже прокляв... Ви ніхто, бо вас не чути й не видно... Зневажаю!

Навіки!

Тетяна ТАНЯ,
Фейсбук

Інакше – ніяк

Якось мене розфрендилла людина, написавши: ти стала зла, пишеш сповнені ненависті пости, хочеш смерті всім росянами, а так не можна.

Це було, мабуть, рік тому. Не згадаю. Але думка про те, якими можна бути чи ні, час від часу виринала в моїй голові.

Так от. Добро ніколи не перемагає зло. Ніколи. В усякому разі в реальному житті.

Голі руки, якими б вправними вони не були, не переможуть руки зі зброєю.

І справа не лише у можливостях зброї.

Добро орієнтується на мораль. Зважає: а так можна? а це не занадто? а це не перетин кордону? а це не гріх врешті-решт?

Зло не витрачає на це час. Воно шурує до своєї мети, змітаючи все на своєму шляху.

Добро має моральні орієнтири, які обмежують. Добро має совість, яка слугує навігатором, вказівником, компасом.

Зло має купу інструментів для своєї

діяльності і ні на хвилю не замислюється, чи не занадто, чи не жорстоко.

Жодного садиста не зупинила праведна проповідь під час його дій. Жоден гвалтівник не сховав свій причандал, почувши плач. Жоден ворог не заслуговує на те, щоб його звали «вороженько».

Ми добрі. Ми звемо. Ми співаємо про це у своєму гімні. Згинуть, але – вороженьки. А вони вороги. Вони – безпринципний, позбавлений моралі ворог, якого треба нищити. І сам він не згине, бо ще ніколи зло не гинуло саме по собі.

Тому ми маємо бути злими, лютими, нещадними. Не озиратись на те, що подумують інші, чи «дружитимуть» із нами, чи зберігаємо ми комусь там обличчя.

Добром будемо відроджувати своє понівечене все.

А з ворогом – битись за правилами зла.

Якщо хочемо перемогти.

Інакше – ніяк.

Сепарські мрази

Що вже кривити душею – мерзоти, яка готова продати свою країну за тридцять срібників, і зараз, після півтора року російсько-української війни, у нас повно. У роки тоталітарного режиму таких давно вже поставили б до стінки або вислали у місця не такі віддалені. Однак тепер ми намагаємося побудувати демократичне суспільство...

Незбаром два роки, як я перебрався до міста Шостки, за декілька кілометрів від Росії. Досі з боку ворога тут тривають щоденні обстріли мирних прикордонних територіальних громад. Словом, це не відносно мирне Закарпаття чи Тернопільщина. Тим не менш, тут досі чимало шанувальників «рускава мира».

Наприклад, у нашому під'їзді мешкає тітка, яка досі категорично заперечує звірства російських вояків на українській землі. А поряд, у сусідній п'ятиповерхівці, мешкає 85-річний дідок, який є моїм сусідом і в селі, де ми перебуваємо влітку. Якось він погодився підкинути мене з міста своєю машиною. Їхати всього якихось півгодини. Однак і цього йому вистачило, аби провести для мене

«політінформацію» в дусі російських телевізійних пропагандистів типу соловйова або симоньян. «Ви хто за національність?» – на початку шляху поцікавився дід. Я мав необережність відповісти, що росіянин. «О, тоді ми будемо з вами дружити, – радісно пролунало мені у відповідь. – А як ви ставитеся до націоналізму?» Не вагаючись, я відповів, що в певному сенсі помірний націоналізм є синонімом патріотизму. «Та ви що! У жодному разі не дивіться українські телеканали!» І далі пішла півгодинна лекція, що російської війни в Україні немає, що інформація про звірства окупантів у нашій країні – це виключно вигадки натовської пропаганди тощо, тощо.

І відбувалося це на Сумщині, де щодня обстрілювалося прикордоння і буквально з обличчя землі агресори стерли Охтирку і Тростянець. Вже за хвилину мені хотілося послати дідугана слідом за російським військовим кораблем. І ви думаєте, що таких персонажів у нас тут мало?

Втім, їх десятки, якщо не сотні й у рідному Ізмаїлі. Через аналогічну позицію я намагаюся більше не спілкуватися зі своєю ізмаїльською кузиною, голова якої повністю забита російськими наративами і яка, хоч і обожноє путіна і росію, проте чомусь не погребувала

Замітки після тривоги

Гуде сигнал тривоги. Проходжу повз кав'ярню. Під дверима стоїть дитина років 5-6 й гойдає візок з меншенькою.

Тривога завиває новим витком.

Старша починає гірко плакати, майже навзрид. Не встигаю спитати, що трапилось, як виходить мама з рогаликами в руках:

– Чого ти плачеш? Що трапилось?

– Сирена, а тебе немає!

– Ну, ти ж знаєш, де я? Все гаразд, тримай рогалика!

Дівчинка бере, заспокоюється й додає:

– Я просто боюся померти без тебе...

«БОЮСЯ ПОМЕРТИ БЕЗ ТЕБЕ» – говорить п'ятирічна дитина...

Lesia SUKHODOLSKA,

Фейсбук

отримати болгарське громадянство.

А одним з останніх моїх ізмаїльських контактів перед від'їздом зі своєї малої батьківщини у листопаді 2021 року було телефонне спілкування з тіткою, яка з піною біля рота намагалася мені довести, що у них, росіян, у світі особлива місія. Що це за місія така, на жаль, переважна більшість українців нині знає не з чуток. Зрозуміло, якщо в них не одна звивина, на якій сидять.

Ігор ОГНЄВ,
журналіст,
м. Шостка

Відсіч – не лише зброєю

Лева частка методологічного й науково-методичного забезпечення розвитку освіти, розроблення її законодавчої і нормативної бази, створення концепцій розвитку загальноосвітньої, професійної та вищої школи, а також забезпечення виховного процесу – усе це про діяльність учених наукових установ і відділень Національної академії педагогічних наук України.

З початком широкомасштабного вторгнення РФ на територію України завдань і проблем, що їх потрібно розв'язувати для успішного навчання і виховання юного покоління українців, а також психологічної допомоги широкому соціуму, побільшало. Жорсткішими стали й виклики, на які потрібні термінові відповіді у вигляді нових технологій та інноваційних рішень.

Які рішення знаходять українські учені для освітніх реалій сьогодення й розвитку українського соціуму – у матеріалі за результатом зустрічі в НАПН України.

Василь КРЕМЕНЬ,
президент
НАПН України, доктор
філософських наук, професор,
академік НАН України,
академік НАПН України

– Російсько-українська війна є не лише жорстоким випробуванням для українського народу, а й наріжним каменем оцінки стану справ у різних сферах суспільного життя, зокрема в освіті. І тепер з повним

правом можна засвідчити, що українська освіта з честю витримала цей іспит. Проте позитивно оцінюючи українську освіту, ми, безумовно, свідомі необхідності її подальшої модернізації.

Висловлюючи безумовну підтримку керівництву держави та силам опору у захисті суверенітету і територіальної цілісності України, вчені НАПН України спрямували зусилля на організацію властивих для академії комплексних заходів щодо відсічі російській агресії, посилення ефективності діяльності задля прискорення перемоги, вдосконалення науково-методичного супроводу освіти, розвитку науки для повоєнного відновлення країни на високотехнологічній основі.

НАПН України здійснює зокрема системний науково-методичний супровід освіти, співпрацю з МОН України та закладами освіти;

експертну діяльність; психологічний супровід освітянської спільноти, надання психологічної підтримки населенню в кризових умовах; міжнародну інформаційно-просвітницьку діяльність і підтримку інформаційної безпеки та волонтерську допомогу.

Олександр ЛЯШЕНКО,
академік-секретар Відділення
загальної середньої освіти
і цифровізації освітніх
систем, доктор педагогічних
наук, професор, академік
НАПН України

– Завершено підготовку системного документу «Концептуальні засади профільної середньої освіти».

Впровадження профільної освіти в старших класах є дуже важливим етапом в реформуванні української школи, що потребує ретельного опрацювання усіх складників майбутнього освітнього процесу.

У документі передбачено виокремлення у профільній середній освіті двох напрямів – академічного і професійного. Зміст освіти незалежно від напрямку матиме два складники – інваріантний (для реалізації всіма закладами освіти) і профільне навчання (для реалізації закладами освіти

за профілем). Саме профільний складник забезпечуватиме поглиблене оволодіння профільними знаннями, компетентностями і способами діяльності.

Документ висвітлює питання організації освітнього процесу. Зокрема передбачено, що мережу закладів профільної середньої освіти формують органи місцевого самоврядування обласного рівня. До складу мережі профільних закладів можуть входити: академічні ліцеї, професійні ліцеї, ліцеї, що надають освіту за обома напрямками – академічним і професійним, наукові ліцеї, мистецькі ліцеї, спортивні ліцеї, військові ліцеї, фахові (професійні) коледжі та інші заклади й установи, що мають відповідну ліцензію.

«Концептуальні засади профільної середньої освіти» надіслано Міністерству освіти і науки України для використання.

Віталій ПАНОК,
в. о. академіка-секретаря
Відділення психології та
спеціальної педагогіки,
доктор психологічних наук,
професор, член-кореспондент
НАПН України

– Виклики, що стоять перед українським суспільством – російсько-українська війна, повоєнне

В університетському осередку Франківщини

Делегація у складі віце-президента Національної академії педагогічних наук України **Олега Топузова** й академіка-секретаря Відділення вищої освіти **Петра Сауха** відвідала Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника й Херсонський державний університет (що нині розташований в Івано-Франківську).

22 липня 2023 р. відбувся круглий стіл у контексті візії майбутнього освіти і науки України. У заході взяли участь ректори – ПНУ ім. Василя Стефаника **Ігор Цепенда**

й Херсонського ДУ **Олександр Співаковський**, проректори, керівники ключових структурних підрозділів та інноваційних інституцій.

Під час заходу Олександр Співаковському вручено почесну наукову відзнаку – медаль НАПН України «К.Д. Ушинський». У відповідь О. Співаковський зазначив, що ця відзнака отримана за результатом співпраці двох університетів ПНУ імені Василя Стефаника і ХДУ – «синергії, яка дозволила кожному із ЗВО покращити свої позиції завдяки співробітництву,

а не конкуренції». Також він передав найщиріші вітання та слова вдячності за всебічну підтримку з боку президента НАПН України **Василя Кременя**.

У круглому столі взяв участь заступник Голови Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації **Сергій Захарін**, який висунув пропозицію щодо поєднання зусиль в контексті забезпечення проведення лабораторних досліджень для окремих напрямів

природничих наук.

Делегація ознайомилася з організацією освітньо-наукової роботи та надзвичайно розвинутою інфраструктурою Прикарпатського національного університету, який за результатами Консолідованого рейтингу 2023 р. ЗВО України посів сьоме місце. В університеті реалізують інноваційні міжнародні проекти та програми, що здійснюються за допомоги грантодавців. У рамках програми трансграничного співробітництва ЄС університет відновив астрономічно-метеорологічну обсерваторію на горі Піп Іван (Чорногірський хребет, Карпати) та заснував Міжнародний

відновлення країни, реформування освітньої сфери, постковідне суспільство – зумовлюють оновлення й реформування психологічної служби системи освіти України з метою підвищення ефективності її діяльності. Постає необхідність переорієнтації зусиль працівників Служби на реабілітацію та абілітацію мільйонів людей – не лише учасників освітнього процесу, а й усіх мешканців територіальних громад, насамперед, ветеранів війни, переселенців, евакуйованих, осіб з інвалідністю, малозабезпечених, пенсіонерів тощо.

Міжвідомчою робочою групою при Відділенні психології та спеціальної педагогіки НАПН України розроблено проект *Концепції реформування психологічної служби у системі освіти України на період до 2030 року*.

У процесі підготовки концепції Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи НАПН України провів вісім фокус-груп, два онлайн-семінари і анкетування близько 500 працівників Служби та виявив проблемні місця у її функціонуванні, що стримують розвиток та потребують змін. Також учені Центру здійснили SWOT-аналіз діяльності та визначили сильні і слабкі сторони Служби, представили потенціальні загрози й можливості її розвитку.

У результаті роботи експертних груп та Міжвідомчої робочої групи (до складу якої увійшли представники Кабінету Міністрів України, МОН України, професійних громадських організацій, працівники психологічної служби системи освіти, інклюзивно-ресурсних центрів, науковці) визначено і конкретизовано пріоритетні напрями

реформування Служби, запропоновано шляхи і напрями участі Служби в реалізації Національної програми психічного здоров'я та психосоціальної підтримки. Пріоритетними напрямками реформування служби мають бути: зміцнення організаційної структури; вдосконалення науково-методичного супроводу; запровадження системи супервізії у Службі; запровадження дворівневої структури надання психологічних послуг мешканцям територіальних громад й ін.

Підготовлений проект може бути покладений в основу розроблення стратегії і плану розвитку психологічної служби системи освіти України на період до 2030 року і синхронізований з Національною стратегією освіти і науки до 2030 року та Національною програмою психічного здоров'я та психосоціальної підтримки.

Проект «Концепція реформування психологічної служби у системі освіти України на період до 2030 року» надіслано Міністерству освіти і науки України для використання.

Світлана СИСОЄВА,
академік-секретар Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України

наук, професор, академік НАПН України

– Минулоріч Національна академія педагогічних наук України розробила навчальну програму «Захист України», на основі якої здійснюється освітній процес у закладах загальної середньої освіти за означеним напрямом у 10 і 11 класах. Програму затверджено з наданням відповідного грифу і рекомендовано МОН України наказом від 3 серпня 2022 р. № 698.

У 2023 році, відповідно до ситуації, що склалася на фронті й цивільному житті у зв'язку із застосуванням ворогом бойових дронів, учені Інституту проблем виховання НАПН України запропонували зміни до вказаної Програми. До Розділу 5. «Тактична підготовка» чинної Програми додано Тему 5. «Дрони та їх використання у військових цілях». Для вивчення теми відведено 5 навчальних годин (перший рік навчання за Програмою, 10 клас). Відповідно оптимізовано інші розділи, зміст яких суттєво розкривається у навчальних предметах націєтворчого циклу – історії, українській літературі, географії.

У Національній академії педагогічних наук України створено проект «Стратегії військово-патріотичного виховання дітей та молоді в системі освіти України». Документ розроблено вченими Інституту проблем виховання НАПН України за участі науковців Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки НАПН України.

Проект Стратегії передбачає осучаснення військово-патріотичного виховання в

національній системі освіти та позаосвітньому процесі з метою реалізації державної політики, спрямованої на посилення державності, національної безпеки й оборони України.

Зазначений документ містить сучасне бачення військово-патріотичного виховання й відповідає усім вимогам, що нині висувуються до подібних джерел. У Стратегії викладено пріоритети військово-патріотичного виховання дітей та молоді, окреслено стратегічні напрями і тактичні завдання військово-патріотичного виховання, описано організаційно-управлінські шляхи реалізації зазначених напрямів і завдань, а також наведено очікувані результати і ризики освітньої діяльності за стратегією.

Підготовлений проект сприятиме підвищенню рівня військово-патріотичного виховання в системі освіти України, формуванню в дітей та молоді компетентності безпеки життєдіяльності, оборонної свідомості та готовності до захисту України.

Проект «Стратегії військово-патріотичного виховання дітей та молоді в системі освіти України» направлено до Міністерства освіти і науки України для розгляду.

Нині вчені Відділення інтенсивно працюють над законом України «Про дошкільну освіту». Законом буде регламентовано освіту дітей раннього та дошкільного віку та унормовано діяльність центрів раннього розвитку дітей.

Розмовляє
Юрій ШЕРЕМЕТА,
«ОіС»

науковий центр «Обсерваторія». У селі Микуличин (Яремчанська міська громада Надвірнянського р-ну Івано-Франківської обл.) буде створено Міжнародний центр

зустрічі молоді України та Польщі за підтримки інвестиційного гранту, з реалізацією якого делегація мала можливість ознайомитися на місці.

За результатами активної наукової, навчальної, громадської та волонтерської діяльності студенти університету здобувають стипендії міжнародних та українських стипендіальних фондів (стипендії Інституту Східноєвропейських досліджень, Фондації Лозинських (США), Благодійного фонду «Повірю в себе», Проекту «Україна – Хорватія: 10 кроків назустріч» тощо).

Делегація також відвідала офіс Херсонського державного університету й, ознайомилася з особливостями життя колективу переміщеного вишу в умовах війни та релокації, де впевнилася, що ХДУ отримав усі умови для організації

якісного освітнього процесу та повну підтримку керівництва й колективу ПНУ імені Василя Стефаника.

Досвід співпраці та плідної діяльності університетів у непрості часи широкомасштабного вторгнення РФ і тривалої війни є повчальним прикладом. У цьому контексті було окреслено основні завдання університетів у повоєнні часи та визначено проекти співпраці з Національною академією педагогічних наук України.

Пресслужба НАПН України
Фото пресслужби ПНУ імені Василя Стефаника

Розвиваймо обдарованість!

Інститут обдарованої дитини НАПН України 5-7 липня провів IV Міжнародну науково-практичну онлайн-конференцію «Обдаровані діти – скарб нації!»

Мета конференції – визначення наукових основ і практичних способів розв'язання проблем виявлення, діагностики, розвитку, підтримки та супроводу обдарованої особистості в освітньому середовищі та соціумі; обмін досвідом у практичній роботі з обдарованими дітьми та молоддю.

Організаторами форуму виступили Міністерство освіти і науки України, Національна академія наук України, Національна академія педагогічних наук України, Інститут обдарованої дитини НАПН України, Національний центр «Мала академія наук України», Кафедра UNESCO з наукової освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Робота конференції відбулася за такими напрямками: сучасні тенденції та філософсько-методологічні аспекти дослідження обдарованості, упровадження новітніх практик в освіті обдарованих як один із шляхів інтеграції України в європейський і світовий освітній простір, діагностика та моніторинг розвитку обдарованості дітей і молоді, світові та вітчизняні практики організації освітнього процесу обдарованих учнів та студентів, педагогічний супровід самореалізації обдарованих учнів, соціально-психологічна підтримка обдарованої особистості в умовах воєнного стану.

З мотиваційними та вітальними промовами до учасників конференції звернулися президент Національної академії педагогічних наук України **Василь Кремень**, президент Національного центру «Мала академія наук України» **Олексій Довгий**, керівник Бюро UNESCO в Україні **Кіяр Децці Бардескі**, професор Кеслтонського державного коледжу, Вермонт, США, редактор Міжнародного Журналу обдарованих і талановитих (GTI) при Світовій раді з питань обдарованих і талановитих дітей (WCGTC) **Тревор Дж. Теббс**, директор Інституту обдарованої дитини НАПН України **Максим Гальченко**. Модерувала конференцію заступник директора Інституту обдарованої дитини **Альона Малиношевська**.

Понад 100 учасників конференції

презентували свої цікаві та змістовні доповіді, в тому числі 19 – на пленарному засіданні. У практичній частині заходу проведено сім майстер-класів і тренінгів.

Валентина ШУЛЬГА,
завідувач науково-організаційного
відділу ІОД НАПН України

Переглянути вітання й доповіді першого дня можна за посиланням <http://surl.li/krrbm>

Відбувся Помісний Собор Православної Церкви України

В історичному духовно-му серці українського Православ'я – у Святій Софії Київській, 27 липня відбувся Помісний Собор Православної Церкви України, який є вищою владною соборною інституцією, що представляє церковну повноту – мирян, чернецтво, духовенство та єпископат з усіх куточків України.

Собор розглянув і ухвалив рішення з важливих питань

напередодні 1035-ї річниці Хрещення України-Руси.

Одним з рішень Помісного Собору було таке: затвердити Постанову Архієрейського Собору ПЦУ про календарне питання та остаточно схвалити перехід на Новоюліанський календар з 1 вересня цього року, зберігаючи за парафіями та монастирями, які цього бажають, право використовувати старий (юліанський) календар.

Ще одним рішенням засвідчено бажання і готовність нашої Помісної Церкви вести діалог, мета якого – досягнення єдності українського Православ'я навколо Київського престолу на засадах Томоса про автокефалію та згідно з принципами, які раніше вже було подано Архієрейським Собором.

Також перед початком роботи Собору відбувся акт прославлення Митрополита

Київського святителя Рафаїла (Заборовського), який був канонізований рішенням Священного Синоду в березні 2023 р.

Розглянувши всі пункти затвердженого порядку денного Собор успішно завершив свою роботу, в якій взяла участь 161 соборний делегат.

**Пресслужба Київської
Митрополії
Української Православної
Церкви (ПЦУ)**

Лідер на ринку підвищення кваліфікації комунікаційників

Питання підвищення кваліфікації та удосконалення професійних навичок під час воєнних дій не лише не відходить на другий план, але й набуває надважливого значення. Адже нові виклики вимагають нових знань та вмій. Це відчули працівники всіх галузей економіки України, включаючи інформаційників та комунікаційників.

Гліб Головченко, в.о. директора Українського інституту підвищення кваліфікації працівників телебачення, радіо та преси, секретар Національної спілки журналістів України, доктор педагогічних наук: «У сучасному глобалізованому суспільстві інформація відіграє одну з провідних функцій. А в умовах гібридної війни, яку росія веде протягом багатьох років не тільки проти України, але й проти всього демократичного світу, – інформація стає так само важливою для ментального здоров'я, як і військова зброя для фізичного захисту кордонів та громадян країни. Ми пам'ятаємо, що на початку повномасштабного вторгнення майже одночасно з військовими об'єктами, цілями російських ракет та фізичного захоплення стали медіа та представники інформаційної галузі. Росія завжди розуміла цінність

інформації /dezінформації для проведення власної політики агітації та пропаганди, тож для України важливим питанням є протистояння цій політиці власними високоякісними інформаційними ресурсами та високою кваліфікацією фахівців, які працюють з інформацією в різних галузях».

З цієї метою лише за першу половину поточного року в Укртелерадіопресінституті підвищили кваліфікацію 423 працівники пресслужб, відділів комунікацій та зв'язків з громадськістю Міністерства оборони України, Міністерства культури та інформаційної політики України, Департаменту комунікації

Міністерства внутрішніх справ України, Управління комунікації Національної поліції України міста Києва та в областях України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, її територіальних органів в областях, Управління державної охорони України, Державної аудиторської служби України, державних службовців апарату Держкомтелерадіо, керівників та творчих працівників ЗМІ.

Міжнародний досвід розв'язання конфліктів і міжнародного гуманітарного права, психологічний стрес та способи його подолання в умовах воєнного стану, комунікації у сфері гендерної рівності як компонента євроінтеграційних процесів в Україні, комунікації органів виконавчої влади, удосконалення рівня володіння державною мовою, пошук додаткових джерел фінансування регіональних медіа, маркетинг соціальних мереж, SMM-журналістика та безпека соціальних мереж, техніка та практика відеозйомки за допомогою гаджетів, відеомонтаж в програмі Adobe Premiere, техніка комунікації, SMM та SEO для традиційних медіа, – це лише частина напрямів, за якими вдосконалювали свій професійний

рівень інформаційники та комунікаційники.

Під час формування планів навчальних курсів тут орієнтуються, з одного боку, на запит працівників медіа та відділів комунікації органів державної влади, з другого – на зміни, що відбуваються та вимоги до комунікації і якості інформації, що їх диктує суспільство та умови воєнного часу, в якому живе нині вся Україна. Окремо очільник Укртелерадіопресінституту згадує тренінг для представників медіа з деокупованих регіонів щодо пошуку додаткових джерел фінансування. «Наразі дуже важливим завданням є не втратити медійну галузь в регіонах і, особливо, на деокупованих територіях. Відсутність рекламних надходжень та загальна економічна криза призвели до того, що навіть ті редакції, в яких залишилися журналісти, не мають змогу створювати інформаційний контент. Тож, важливим було надати редакторам та журналістам додаткові інструменти монетизації створеного контенту та шляхів для пошуку альтернативних джерел фінансування», – зазначає Гліб Головченко.

Високий рівень перепідготовки фахівців інформаційної галузі та комунікаційників в Інституті забезпечений завдяки активній партнерській співпраці. Інноваційні напрями діяльності Інституту підтримує голова Державного комітету телебачення і радіомовлення України **Олег Наливайко**. Багатолітня співпраця доктора педагогічних наук Гліба Головченка з науково-педагогічною спільнотою заклала підґрунтя для співпраці обох сфер. «Нам вперше в історії України вдалося на високому рівні об'єднати дві галузі – інформаційну та науково-педагогічну. Після тривалої роботи було підписано Меморандум про

Закінчення на с. 14

Закінчення. Початок на с. 13

співпрацю між Національною спілкою журналістів України та Національною академією педагогічних наук України. Окрім здійснення спільних наукових досліджень, також передбачено міжнародну співпрацю в інформаційній галузі, у сфері освіти і науки, запровадження нових форм, методів та інструментів роботи з молоддю з урахуванням кращих закордонних та національних практик», – зауважив очільник Інституту.

Продовженням розвитку співпраці двох галузей стала наукова-методична співпраця Укртелерадіопресінституту з Інститутом педагогіки НАПН України, який очолює академік НАПН України **Олег Топузов**. Задля покращення технології підвищення кваліфікації, Укртелерадіопресінститут підписав Меморандум про співпрацю з Інститутом педагогічної освіти та освіти дорослих імені Івана Зязюна, який тепер є лідером з запровадження нових технологій в освіті дорослих в Україні та був учасником розроблення та оновлення законодавчої бази щодо освіти дорослих. Під час підписання Меморандуму, директор Інституту, член-кореспондент НАПН України **Лариса Лук'янова** зазначила, що документ було підписано з урахуванням взаємної зацікавленості у розвитку співробітництва, усвідомлюючи важливість спільних дій, спрямованих на створення сприятливих умов для розвитку освіти дорослих в Україні. На думку Гліба Головченка, підписання Меморандуму стало продовженням тривалої співпраці двох організацій з покращення законодавства щодо освіти дорослих, проведення спільно з DVV International та DVV Україна Форуму із питань законодавчого забезпечення навчання та освіти дорослих в Україні.

Значну роль у розробці як законодавчої бази щодо освіти дорослих, так й у проведенні Форуму й у налагодженні співпраці між двома установами відіграла академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України **Нелля Ничкало**.

Ще однією установою, з якою було налагоджено співпрацю та підписано Меморандум, став Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України. Гліб Головченко так прокоментував початок серйозної співпраці із правниками: «Це надважливе завдання для кожного з нас. Вірю в те, що ця співпраця буде плідною і допоможе нам покращити якісне інформування наших громадян про важливі питання, які впливають на їх життя та на розвиток країни, а також допоможуть нам наблизити Україну до стандартів наших європейських та американських партнерів, пришвидшити перехід до нової ери розвитку людства». Керівники обох організацій домовилися про співпрацю з питань наукової, науково-освітньої і законотворчої діяльності в інформаційній сфері та сфері інформаційної безпеки, зокрема, з питань захисту інформаційних прав і свобод людини, формування і розвитку високих журналістських стандартів, інформаційної та медіакультури, протидії дезінформації, фейкам і маніпуляціям, модернізації

медіазаконодавства в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції України.

Значну увагу Укртелерадіопресінститут нині присвячує розвитку міжнародної співпраці. З огляду на тісні зв'язки та кооперацію з польськими колегами, було підписано Меморандум про співпрацю між Укртелерадіопресінститутом та Національним пресклубом

Польщі, який із самого початку повномасштабного вторгнення росії в Україну активно підтримував українських медійників. «З першого дня повномасштабної російсько-української війни Україна відчуває підтримку наших партнерів з усього демократичного світу, – говорить в.о. директора Укртелерадіопресінституту. – Цю підтримку відчуває й інформаційна галузь. Тому важливим питанням нині є інституалізація цієї співпраці і спільне формування напрямів ефективного

розвитку інформаційної галузі України, підвищення кваліфікації не тільки журналістів, але й працівників різних галузей, які відповідають за комунікації, спільна протидія російській агітації та пропаганді, від якої страждає не тільки Україна, але й всі демократичні країни світу».

Війна та спричинені нею виклики, що постали перед організацією та всіма медійниками й комунікаційниками України, не зупиняють працівників Укртелерадіопресінституту, а навпаки – дають новий поштовх для розвитку та вдосконалення як власної роботи, так і українських медіа та департаментів комунікації органів державної влади України, місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування.

«Наше завдання в умовах сьогоднішнього – не просто залишатися лідером на ринку підвищення

кваліфікації інформаційників та комунікаційників, а забезпечити кваліфікованими кадрами потужний інформаційний фронт в Україні, який би зміг так само ефективно протистояти російській агітації та пропаганді, як Сили оборони України протистоять військовій російській навалі», – наголошує Гліб Головченко.

Нехай щастить у добрих справах!

Вікторія ВЕСЕЛОВСЬКА,
журналіст,
м. Київ

Митрополит Епіфаній: «Знаючи свою історію, ми можемо руйнувати ті міфи, які в нас закладалися століттями»

23 червня 2023 року, у день 37-річчя закладу, в Університеті Григорія Сковороди в Переяславі відбувся круглий стіл «Релігійний чинник соціокультурних розколів в українській історії». Авторами однойменної наукової праці є відомий науковий тандем голови Вченої ради університету, академіка НАПН України *Віктора Коцура* і першого проректора, професора Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича *Василя Балуха*. Цього разу до авторського колективу приєднався учень Василя Олексійовича, завідувач кафедри культурології, релігієзнавства та теології ЧНУ імені Юрія Федьковича *Микола Шкрібляк*.

Круглий стіл став презентацією вагомого доробку, присвяченого комплексному дослідженню соціокультурних розколів, детермінованих історичними, політичними та релігійно-церковними чинниками, що негативно вплинули на національний поступ і державотворчі процеси України, сформованої на християнських загальноєвропейських цінностях.

Презентація була освячена присутністю почесного гостя, предстоятеля Православної Церкви України, митрополита Київського і всієї України **Митрополита Епіфанія**. На початку теперішнього візиту він відвідав капличку Святих Кирила та Мефодія, де вклонився пам'яті сквородинівців, що поклали своє життя за Україну та її свободу на новітньому етапі національно-визвольної боротьби нашої Батьківщини – з 2014 року та в умовах повномасштабного вторгнення російських військ на територію України. Його Блаженство поклав квіти до меморіалу їх пам'яті, помолився за упокій їх душ. Згодом пройшовся сквородинівським простором, вшанував

пам'ять видатного філософа Григорія Сковороди й, разом з іншими гостями, мав нагоду побачити експоноване факсимільне видання «Пересопницького Євангелія», яке у лютому 2021 повернулося додому і вже два роки зберігається в Університеті Григорія Сковороди в Переяславі. У цей день гостями заходу була й директор підприємства «Видавничий дім «АДЕФ-Україна» *Алла Істоміна*, завдяки чийм зусиллям з'явився як передрук «Пересопницького Євангелія», так і презентоване у цей день наукове видання.

Уже безпосередньо в рамках урочистого відкриття круглого столу в Конференц-залі імені Василя Сухомлинського присутні спершу прослухали виступ

Хору хлопчиків та юнаків сектору практики Національної академії України імені П.І. Чайковського, які під диригуванням художньої керівниці колективу *Алли Шейко* виконали низку духовних творів, що насправду налаштувало присутніх на відповідний для такої знакової події лад та викликало шквал оплесків присутніх.

Надалі слово тримав Митрополит Епіфаній. Він висловив приємність від перебування в університеті Переяслава, пригадав враження від попередньої презентації. Зазначив, що нинішній захід покликаний, аби ми знали свою справжню об'єктивну історію, якою б вона не була. Підкреслив, що ми мали часи розквіту, розбудови

і утвердження. Але, на жаль, в нашій історії були й інші часи – часи занепаду і руїни. Його Блаженство переконаний, що це потрібно знати аби будувати справжнє майбутнє. Принагідно він подякував усім, хто виховує те нову еліту нашої української нації, якій розбудувати нашу країну.

– **Знаючи свою історію, ми можемо руйнувати ті міфи, які в нас закладалися століттями. Завдяки нашим воїнам ми можемо збиратися, молитися, презентувати такі прекрасні наукові видання, мати відносний мир завдяки оцьому героїчному подвигу наших захисників. Був час пандемії, коли ми не мали змоги збиратися. Нині інший складний час, але це нас не зупиняє розвиватися далі, адже ця війна триває не рік і декілька місяців, і навіть не декілька років, а декілька століть. Увесь цей час ворог намагався нас знищити і розчинити, але українці засвідчили що є духовно незламними,** – серед іншого зазначив Предстоятель.

Митрополит Епіфаній наголосив, що ми боротимемося до кінця, а питання стоїть досить гостро – будемо ми чи не будемо існувати як окрема нація і окремий народ. Зазначив, що наразі ми вже морально перемогли – ми

Продовження на с. 16

Закінчення. Початок на с. 15

духовно сильні і зуміли дати відсіч. Тепер маємо завершити війну на полі бою. Вона страшна і жорстока, і щоденно забирає наших найкращих синів і доньок. Ми платимо надвисоку ціну за нашу свободу, за нас воїни віддають найдорожчий дар – людське життя.

– Великий дар Божий свободи і незалежності є безцінним, і на долю нашого покоління випало це велике випробування – перемогти, примножити, утвердити і передати цей дар наступним поколінням. Ми володіємо тим, про що тільки мріяли попередні покоління українців. І донедавна ми напевно не розуміли і не усвідомлювали цей великий дар свободи. Знаємо з історії, що зло ніколи не перемагало, хоча іноді мало верх. Але тепер переможе добро, правда, світло. Життя перемагає смерть – це аксіома, але потрібно за це боротися. Ми звільнимо останній шматок нашої української землі, – сказав Митрополит і нагадав, що зараз відповідальний час, й ми очікуємо успішного контрнаступу, і молимося аби Господь давав силу і насагу нашим новітнім Героям, Воїнам на передовій. Ми прагнемо справедливого миру, а не миру в неволі.

Його Блаженство нагадав історичні часи боротьби українців і сказав таке: «Століття тому ми мали короткий час своєї незалежної держави і своєї церкви – через внутрішні чвари і непорозуміння ми це втратили. Натомість прийшли голодомори, які забрали мільйони людських життів. Нині знову війна, і ми не маємо права здаватися чи зневірятися, опускати руки. Маємо боротися до кінця,

розуміючи що якщо ми здамося зараз, то в майбутньому заплатимо ще більшу ціну ніж платимо зараз за нашу свободу. Бо ми прагнемо жити як невід’ємна частина європейської спільноти».

– Історично вже більше тисячі років ми знаходимося в європейській цивілізації. Ми спадкоємці історії, яку ворог намагається привласнити. Ми вміємо перед викликом зла згуртуватися за один день. Нас ніколи не знищити. Ми пройдемо всі ці випробування і станемо ще більш духовно-сильними і витривалими. Ми відбудуємо, відновимо, відродимо те що було зруйновано протягом цих років. Нас хочуть зламати, але ми стоїмо – боремося і молимося. Нам під силу здолати цей шлях, якщо з нами Бог. Ми відчуваємо його підтримку. Господь веде нас три десятиліття, доведе до кінця і не залишить на півдорозі», – таким було прикінцеве слово Митрополита Епіфанія.

Забігаючи наперед зауважимо, що предстоятель ПЦУ нагородив ректора Віталія Коцура та науковців, які в цей день презентували книгу орденом святого великомученика Юрія Побідоносця з трактуванням «За віддане служіння Богові й Україні та жертвність у захисті добра і правди». Бібліотека та кілька сквородинців отримали молитовники та пам’ятні подарунки від очільника ПЦУ. Університет Григорія Сковороди в Переяславі відповів взаємністю і нагородив Митрополита відзнакою «Орден князя Володимира Мономаха». Таку ж відзнаку згодом отримав завідувач відділу історії України періоду Другої світової війни Інституту історії України НАН України **Олександр Лисенко**, а

вищезгаданий науковець Микола Шкрібляк був удостоєний відзнаки «Орден Григорія Сковороди». Нагородження відбулося в рамках виступу ректора УГСП Віталія Коцура. Він подякував Митрополиту Епіфанію за цей довгоочікуваний та напевно важливий для всіх сквородинців візит, привітав усіх присутніх та гостей, які вже стали справжніми друзями університету. Зазначив, що УГСП – це потужний хаб, який ще більше об’єднався в умовах війни та нині активно допомагає захисникам. Підкреслив, що нинішня подія надихає всіх на подальші звершення. Присутній на події народний депутат України **Олександр Федієнко** нагородив Віталія Вікторовича Грамотою Верховної Ради України «За заслуги перед Українським народом» за вагомий особистий внесок у розвиток вітчизняної освіти і науки, впровадження сучасних методів навчання та виховання молоді, багаторічну плідну педагогічну та науково-педагогічну діяльність, високий професіоналізм.

Безпосередньо представив наукову працю «Релігійний чинник соціокультурних розколів в українській історії» її співавтор, перший проректор, професор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Василь Балух.

Відійшовши від традиційного канону презентації, зазначив, що це вже 36-та монографія у його творчій біографії і 18-та у співавторстві з академіком НАПН України Віктором Коцуром, співпраця з яким розпочалася у 2005 році з видання «Історія стародавнього Риму», яке отримало чимало відзнак та мало не аби який успіх у читачів.

Упродовж понад півгодинного виступу Василь Олексійович поступово пригадав усі спільні праці та особливі історії, пов’язані з їх виданням, історіями подальшого успіху та просування. Ще розповів про те, як спільно з Віктором Петровичем прийшов до дослідження релігійної тематики, привідкрив секрети «творчої кухні», розповів про свій шлях та віру в Бога. Говорив і про очолюваний ним факультет як форпост Православної Церкви України (за ініціативи В.О. Балуха нині заклад має три власні храми – прим. авт.), науковий шлях до появи спеціальності 041 «Богослов’я» та багато іншого. Науковець подякував Господу, співавторам, видавцям, рецензентам та всім причетним до появи наукового видання новоствореного потужного авторського триумвірату. Резюмував, що його покликання – служити людям, державі і Українській Церкві, аби «люди отримували

користь від того, що він живе».

Привідкрив Василь Балух і таємницю подальших творчих планів – нині готує зі своїми учнями (3 доктори і 15 кандидатів наук – прим. авт.) та деякими представниками УГСП великий історико-богословський словник-енциклопедію. Зізнається, ще не знає скільки томів він матиме, але сподівається що вже за кілька років видання побачить світ і послужить церкві та державі. Поки ж публічно взяв благословення на таку працю у Митрополита Київського і всієї України Епіфанія.

Надалі голова Вченої ради Університету Григорія Сковороди в Переяславі, академік НАПН України Віктор Коцур додав, що запропонована книга – про минуле і сучасне України заради її майбутнього, цивілізаційний роздум над сенсом релігійного життя й водночас застереження від нових релігійних розколів на тлі російсько-української війни. Це й відповідь на активізацію російською державою інформаційної війни на релігійному підґрунті. Вона покликана консолідувати український соціум, показати на тлі нинішньої війни шкідливість імперських амбіцій країни-агресора. «Переконалий, – сказав Віктор Коцур, – релігійно-моральний ідеал має забезпечувати єдність народу, його менталітет і культурний розвій». Наостанок

голова вченої ради УГСП подякував за всеохопну підтримку Митрополиту Епіфанію та захисникам України.

У свою чергу завідувач кафедри культурології, релігієзнавства та теології ЧНУ імені Юрія Федьковича Микола Шкрібляк наголосив на важливості й бажанні пошуку компромісів і єдності, ідеї боротьби життя і смерті. Згадував Боже слово, слова великого Кобзаря Тараса Шевченка і наголосив, що ця монографія підводить до пошуку відповідей на питання, що мають важливе ідеологічне значення для загально-го суспільного, духовного і культурного життя та нашої участі у боротьбі за державність, незалежність і нашу помісну Православну Церкву України.

Рецензію на видання надав запрошений почесний професор Варшавського університету **Тарас Фініков**. Провівши історичний екскурс в епоху, якій частково приурочене видання, він зазначив, що автори є чи не єдиними в Україні, хто з такою увагою та фаховістю досліджує релігійні чинники. Назвав твір фундаментальним віддзеркаленням того, що проголошено у його назві. «Книжка не «скороспіла», а відповідає на потреби сучасності країни і народу, в якій написана, й церкви, до якої ми належимо або належатимемо», – виснував Тарас Фініков.

У другій частині круглого столу до слова було запрошено завідувача відділу історії України періоду Другої світової війни Інституту історії України НАН України **Олександра Лисенка**.

Він презентував свою нову працю «Поza Божими заповідями: релігійна політика тоталітарних режимів в Україні у 1939-1946 роках». У монографії здійснено реконструкцію політики радянського, німецького, румунського тоталітарних режимів на території України у релігійній сфері в період Другої світової війни й перші повоєнні роки. Як розповів автор, широкий воєнно-політичний контекст дав змогу проаналізувати підходи державних структур до нормативно-правового регулювання діяльності релігійних конфесій в умовах тотальної війни та окупації. Висвітлено особливості діяльності релігійних об'єднань, спрямованої на духовну опіку, соціальну й моральну підтримку цивільного населення, збереження його національної та політичної ідентичності. Розкрито форми взаємодії з окупаційними адміністраціями та стратегії виживання представників духовенства і мирян. Ще схарактеризовано заходи радянської влади щодо формування

уніфікованого конфесійного ландшафту в Україні та ліквідації у зв'язку з цим Української автокефальної православної та Греко-католицької церков.

Наостанок присутній міський голова **Вячеслав Саулко** назвав створення й видання презентованої книги «історичною місією». Наголосив, що її презентація і написання, зокрема у Переяславі, є не випадковим. Вячеслав Володимирович подарував Предстоятелю репродукцію картини, де Тарас Шевченко змалював величний Вознесінський кафедральний собор, який є «мазепинським». Голова громади висловив сподівання, що незабаром цей собор повернеться в лоно Православної Церкви України.

Учасники зібрання сердечно вітали Василя Балуха, Віктора Коцура, Миколу Шкрібляка та Олександра Лисенка із цією значимою подією, яка відбулася виключно завдяки їх наполегливій, творчій праці, компетентності, високому професіоналізму та бажанню створити дійсно корисне і вагоме. Побажали, аби подальший життєвий і науковий шляхи були максимально наповнені новими злетами й досягненнями, а кожен новий день приносив натхнення й радість.

Максим ЛЕВЧЕНКО,
пресслужба
Університету Григорія
Сковороди в Переяславі

Людмила ФИЛИПОВИЧ,
провідний науковий співробітник
Відділення релігієзнавства
Інституту філософії імені Г.С. Сковороди
НАН України, доктор філософських наук,
професор

Мрія як надзавдання

Релігієзнавці мріють про високу релігієзнавчу освіченість народу, а особливо його очільників, представників влади, щоб та не питала: протестанти – це християни, і чи всі мусульмани – екстремісти. Ми хочемо, щоб панував релігійний мир, як колись те встановив Міланський едикт 313 року, щоб усі міжнародні домовленості щодо толерантних міжрелігійних відносин виконувалися, щоб не було релігійних агресорів, злочинців (як, наприклад, РПЦ, яка благословляє вбивство українців), які посягають на свободи і права вірян, людей інших конфесій і церков.

Релігієзнавство як ніколи потребує ініціативних, молодих, працьовитих, свідомих, вмотивованих працівників, стратегів, комунікаторів, медіаторів, аналітиків, викладачів, журналістів, управлінців. Наша активність врешті має привести до переформатування (перезавантаження) викладання релігієзнавства і дослідження релігії, цікавість до якої ніколи не згасне, до побудови нової системи взаємин в релігієзнавчому середовищі як в Україні, так і світі.

Трохи про здійснене

Релігієзнавство у нас в Україні від 1991 року конституювалося як окрема сфера гуманітарного знання і поруч з філософією, історією, культурологією та ін. визнана окремою наукою під шифром 031. Це величезний успіх. Те, чого добилося релігієзнавство за кордоном за 150 років, ми в

Долучитися до європеїзації своєї держави

XXI століття не стало для релігієзнавців несподіванкою у подальшому глобальному зменшенні впливу релігії на життя суспільства, на свідомість людей, що позначається в науці терміном секуляризація. Навряд чи зусиллями всіх релігійних і політичних лідерів, освітян і діячів культури можливо повернути розвиток суспільства в інший бік, тобто релігієзувати все наше буття, але фіксувати певне повернення релігії в публічну сферу, сприяти рівноправному існуванню двох світів – релігійного і світського, а отже і позбутися невігластва, стереотипів, міфів і фанатизму у релігійних справах – шанс є.

Саме тут особлива місія належить релігієзнавцям, які чи не єдині, крім філософів і теологів, говорять про духовне, про духовну свободу людини, про її відповідальність вищого гатунку, про недискримінаційний характер взаємин суспільства і релігії, держави і церкви, міжконфесійних відносин.

прискореному порядку пройшли за 20. Тепер Релігієзнавство в Україні існує в переліку наукових спеціальностей під шифром 09.00.11. Відкриті релігієзнавчі кафедри, факультети, аспірантура і докторантура. Готуються фахівці всіх рівнів – від бакалавра до доктора наук. З'являються цікаві міждисциплінарні напрями в дослідженні релігії: релігійна журналістика, релігійний менеджмент, релігійна дипломатія тощо.

Тривалий час релігієзнавство викладалося як нормативна дисципліна у всіх вузах країни. З 2000-х, на жаль, її почали скорочувати аж до факультативу, а десь взагалі вивели з навчальних планів. Хочеться вірити, що це не діяльність конкурентів (з інших галузей знань). Швидше – це загальна світова тенденція в розвитку освіти, яка зорієнтована на її дегуманізацію і дегуманітаризацію. Разом з тим українським релігієзнавцям вдалося не розгубити кадри, сформувати нову генерацію науковців у сфері вивчення релігії, об'єднати їх в громадські інституції – Українська асоціація релігієзнавців (УАР) та Майстерня академічного релігієзнавства (МАР), створити майданчики для наукового спілкування (конференції, літні школи і табори, ФБ-спільноти, профільні журнали, інет-сторінки, майстер-класи, дослідницькі проекти тощо). Українські релігієзнавці опановують європейський і світовий науковий простір. УАР є афілійованим членом двох поважних міжнародних асоціацій: IANHR (Міжнародної асоціації істориків релігії) та EASR (Європейської асоціації дослідження релігії). Побачити українських релігієзнавців на міжнародних форумах, де вони вільно спілкуються із своїми зарубіжними колегами – вже не рідкість. Загалом

релігієзнавство України представлено солідною фаховою спільнотою біля 300 осіб.

Недоліки

Найбільшим злом для нашої наукової спільноти є інертність! Інертність загалом середовища і кожного окремого його члена. Дуже повільно реагуємо на заклики, ініціативи, малодинамічні, негнучкі, довго думаємо, а ще довше збираємося. Інертність прямо пов'язана із браком солідарності. Тільки солідарні проекти – конференції, читання, захисти, виставки, майстер-класи тощо – будуть успішними. Розмірковуючи над причиною нестачі солідарності, приходимо до думки про відсутність довіри між релігієзнавцями, страх конкуренції. В нашому середовищі, крім зовнішніх обставин – скорочення, зменшення годин, загальна політична і фінансова ситуація в країні – ще існує якась внутрішня напруга, розбрат та війна амбіцій як на інституційному, так і на особистісному рівні. Конкуренція має бути, але здорова, не заздрісна, та, яка має під собою об'єктивний фундамент.

У релігієзнавчій сфері діяльності відбулася внутрішня спеціалізація, і не тільки за темами, але й за суспільними секторами затребуваності: наукова, освітня, управлінська, інформаційна. Тому говорячи про конкурентність, ми усвідомлюємо, що в силу пріоритетності основного місця своєї роботи я, як науковець, буду поступатися за кваліфікацією викладачу університету, а тим більше – державному службовцю у сфері державно-релігійних відносин. Натомість доцент чи професор, який левову частку свого часу приділяє викладацькій справі, не встигатиме за науковцем у кількості і широті аналітичних

матеріалів. Однак ніхто і не говорить про тотальну змагальність і міряння своїми досягненнями: кожен робить (але якісно!) свою частку релігієзнавчої праці.

Ситуація російсько-української війни

Постали неочікувані виклики до релігієзнавчої спільноти, нові запити до наукового осмислення дійсності. Війна вимагає не тільки швидкого реагування на конкретні події релігійного життя, яке, як виявилось, тісно пов'язане із загальними політичними, воєнними, соціальними, міграційними, гуманітарними та іншими обставинами, а й **корекції тих методологічних підвалин**, які прекрасно працювали в мирний час, а нині виявилися недостатніми у проясненні процесів, що відбуваються в релігійному житті світу та України.

Виникла нагальна потреба поглибити і розширити класичні методологічні підходи, сформульовані ще на початку ХХІ ст. в межах академічного релігієзнавства, до дослідження релігійних феноменів. Виходячи із методологічних праць фундатора сучасного українського релігієзнавства проф. А. Колодного, релігієзнавці усвідомлюють необхідність поглиблення деяких методологічних підходів у вивченні сучасних релігійних трансформацій. В ієрархії релігієзнавчих принципів особливо затребуваним реальністю війни Росії проти України стає принцип контекстуальності, нова герменевтика, уточнення термінологічних рядів.

Трагічні зміни контексту життя українців – мовного, культурного, інформаційного, релігійного тощо, з необхідністю корегують експертну нейтральність, об'єктивність, незаангажованість. Війна розставляє все на свої місця, де екзистенційний простір мільйонів українців залежить від адекватного позиціонування і активності всіх його представників – і персональних, і соціальних, зокрема релігійних. Церква неминуче інструменталізується суспільством, політиками, перетворюється на вагомий ідеологічний знаряддя, яким користуються наші вороги. Церква в Україні має стояти на захисті наших національних інтересів. Зараз вона не може і не має бути поза політикою.

Стратегічні кроки

Перше. Докласти максимум зусиль для збереження релігієзнавства як науки і як навчальної дисципліни. Повернути релігієзнавство як предмет викладання в українські університети. І не через егоїстичні чи корпоративні інтереси релігієзнавців, а тому що Україні вкрай важливо мати наукову інтерпретацію релігійних процесів, змін в рівні та якості релігійності українського суспільства, розумінні загальних тенденцій і закономірностей релігійних трансформацій. Суспільство потребує не однобокої, конфесійно заангажованої оцінки релігії, діяльності церкви, а зваженого, об'єктивного підходу, розумних аргументів у прийнятті рішень, усвідомлення ролі релігії в сучасному секуляризованому світі, характеру взаємин між церквами і державою, церквами і суспільством, між релігіями.

Друге. Терміново переглянути і удосконалити методологічні вимоги до сучасних досліджень релігії, аналізу релігійних процесів. В умовах війни, коли вирішуються питання буття української нації, українська наука не може бути нейтральною до ворога, толерувати його присутність у спільних наукових проектах.

Третє. Стратегічним завданням для вітчизняного релігієзнавства є нова якість наукових досліджень, що досягається прийняттям всіма учасниками процесу принципів академічної доброчесності.

Четверте. Релігієзнавство має перетворитися на практичну і результативну науку, яку можна використати для відповідей на конкретні виклики сучасності, для прояснення складних суперечливих ситуацій. Ніхто не піддає сумнівам необхідність фундаментальних знань, які є базовими для будь-якої прикладної науки. Але ці базові знання не мають лежати мертвим капіталом, архівом – вони мають стати важливими джерелами інформації і працювати на сучасність. Завдяки поліметодологічності релігієзнавства ми можемо і повинні утверджувати ідеї плюралізації релігійного життя, множинності світоглядів людей, спрямувати інформаційний потенціал науки для толерантизації міжконфесійних відносин і взаємопорозуміння між вірянами різних релігій, утверджувати релігійний мир не як

альтернативу релігійній війні, а як єдино можливу екзистенційну реальність.

П'яте. Вивести вітчизняну науку на світові наукові площадки, стимулюючи, підтримуючи молоду генерацію до релігієзнавчих досліджень. І там замало бути фізично представленим на міжнародній конференції чи в дослідницькому проекті, треба сутнісно збагачувати релігієзнавство світу. Тобто присутність має бути концептуальною, ідейною.

Шосте. Удосконалити презентацію українського релігієзнавства, українського релігійного досвіду в Європі, у світі, долучившись до міжрелігійного глобального спілкування через Інтернет, інші ефективні методи комунікації, зокрема сприяти діджиталізації вітчизняного релігієзнавства.

Сьоме. Сприяти інформаційно-освітнім проектам з гуманізації і гуманітаризації системи освіти, державного менеджменту, мас-медійного сектору тощо; постійно займатися популяризацією наукових знань про релігію, використовуючи всі можливі форми і методи.

Восьме. Впроваджувати потужну, справжню, дружню кооперацію між релігієзнавцями і теологами, між українськими вченими і закордонними колегами, між науковцями і представниками різних сфер життя (державні службовці, журналісти, освітяни, митці тощо), всередині української релігієзнавчої спільноти. Корпоративний патріотизм є і буде, але він має бути спрямований не на капсулізацію колективу, а на розкриття його можливостей, які треба спрямувати для розвитку **науки про релігію**.

Дев'яте. Враховуючи обмеженість релігієзнавчих ресурсів (багато науковців виїхали з України, інші травмовані подіями війни, через знищення навчальних закладів звільнені з роботи тощо), є сенс заново збирати науковців, відновити доцентрові заходи, об'єднати релігієзнавців навколо важливих і не тільки першочергових завдань. Визначаючи стратегію на майбутнє, тобто напрямки та пріоритети розвитку, треба говорити про **планування** цього розвитку. Планування має бути масштабним, різноплановим, багаторівневим. І в цих планах першочерговими завданнями для всієї спільноти релігієзнавців треба прописати: **кооперація**.

**Український науково-методичний центр
практичної психології і соціальної роботи оголошує конкурс
на заміщення вакантної посади ученого секретаря**

Документи на конкурс:

– заява про участь у конкурсі, в якій зазначається інформація про застосування або незастосування до претендента обмежень, установлених частиною третьою статті 9 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»;

– особовий листок з обліку кадрів з фотографією розміром 3 x 4 см;

– автобіографія;

– копії документів про вищу освіту, науковий ступінь та вчене звання;

– довідка про проходження попереднього (періодичного) психіатричного огляду, яка видається відповідно до Порядку проведення обов'язкових попередніх та періодичних психіатричних оглядів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2000 р. № 1465 (Офіційний вісник України, 2000 р., № 39, ст. 1656);

– довідка про наявність або відсутність судимості;

– інформаційна довідка з Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення;

– копія паспорта, засвідчену претендентом;

– копія трудової книжки;

– письмова згода на обробку персональних даних;

– список наукових праць (за останні 5 років).

– копія військового квитка (для військовозобов'язаних).

Копії документів (крім копії паспорта) мають бути засвідчені в установленому порядку (за місцем роботи претендента або нотаріально).

У разі надсилання документів поштою датою подання документів вважається дата, зазначена на поштовому штемпелі.

Після закінчення встановленого строку подання документи не розглядаються.

Термін прийому документів – два місяці з дати опублікування оголошення. Рішення щодо обраних претендентів буде винесено на розгляд протягом 20 календарних днів з моменту завершення прийому заяв.

Документи надсилати на адресу: пров. Віто-Литовський, б. 98А, Київ, 03045

Тел. для довідок (044) 252-70-11; e-mail: UCAP@ukr.net.

**Інститут проблем виховання НАПН України
оголошує конкурс на заміщення вакантних наукових посад**

ЛАБОРАТОРІЯ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:

- провідний науковий співробітник – 1 ставка (кваліфікаційні вимоги: доктор наук або доктор філософії (кандидат наук);
- старший науковий співробітник – 1 ставка (кваліфікаційні вимоги: доктор наук або доктор філософії (кандидат наук);
- молодший науковий співробітник – 1 ставка (кваліфікаційні вимоги: доктор філософії (кандидат наук) або особа, що має вищу освіту магістерського рівня.

ЛАБОРАТОРІЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ:

- завідувач – 1 ставка (кваліфікаційні вимоги: доктор наук або доктор філософії (кандидат наук);
- головний науковий співробітник – 1 ставка (кваліфікаційні вимоги: доктор наук);
- провідний науковий співробітник – 1 ставка (кваліфікаційні вимоги: доктор наук або доктор філософії (кандидат наук);
- старший науковий співробітник – 2,5 ставки (кваліфікаційні вимоги: доктор наук або доктор філософії (кандидат наук);

ЛАБОРАТОРІЯ ВИХОВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО РИНКУ ПРАЦІ:

- старший науковий співробітник – 0,5 ставки (кваліфікаційні вимоги: доктор наук або доктор філософії (кандидат наук).

Для участі у конкурсі треба подати: письмову заяву на ім'я керівника про участь у конкурсі, написану власноруч; копію документа, що посвідчує особу; заповнену особову картку (встановленого зразка); автобіографію; копію трудової книжки (за наявності); копії документів про вищу освіту, підвищення кваліфікації, присудження наукового ступеня, присвоєння вченого звання, військового квитка (для військовослужбовців та військовозобов'язаних); перелік наукових праць, опублікованих впродовж останніх п'яти років у вітчизняних та/або іноземних (міжнародних) рецензованих фахових виданнях; письмову згоду на обробку персональних даних.

Документи подавати до конкурсної комісії протягом 30 календарних днів з дати опублікування оголошення. Адреса: 04060, м. Київ - 60, вул. М. Берлінського, 9 (кім. 417), e-mail: ipv_info@ukr.net.

Телефон для довідок (044) 468-09-64.

Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи

ОГОЛОШУЄ КОНКУРС НА ЗАМІЩЕННЯ ВАКАНТНОЇ ПОСАДИ ЗАВІДУВАЧА ЛАБОРАТОРІЇ ПРИКЛАДНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ОСВІТИ

Вимоги до претендента:

– вільне володіння українською мовою;

– науковий ступінь доктора психологічних наук /доктора філософії в галузі психології (кандидата наук);

– результати наукової діяльності, кількість і якість яких відповідає рівню вакантної наукової посади та особливостям відповідного наукового напрямку.

Документи на конкурс:

– заява на ім'я керівника про участь у конкурсі, написану власноруч (довільна форма);

– копія документа, що посвідчує особу;

– заповнена особова картка (встановленого зразка);

– автобіографія;

– копія трудової книжки;

– копії документів про вищу освіту, підвищення кваліфікації, присудження наукового ступеня, присвоєння вченого звання, військового квитка (для військовослужбовців або військовозобов'язаних);

– перелік наукових праць, опублікованих впродовж останніх п'яти років у вітчизняних та/або іноземних (міжнародних) рецензованих фахових виданнях, зокрема опублікованих у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України; у наукових виданнях інших держав; у іноземних (міжнародних) виданнях, проіндексованих у міжнародних наукометричних базах. Перелік наукових праць з посиланнями на інформаційні ресурси та веб-сайти, на яких вони розміщені, або електронні копії наукових праць необхідно надіслати на електронну пошту Центру.

Можна надавати додаткову інформацію, що відображає: результати наукової діяльності: патенти на винаходи, що пройшли кваліфікаційну експертизу; монографії (розділи у колективних монографіях); посилання на наукові онлайн-профілі; додаткову освіту, досвід роботи, професійний рівень і репутацію (характеристики, рекомендації, копії наукових публікацій, реферати тощо), а також своє бачення розвитку напрямів досліджень за спеціалізацією.

– письмова згода на обробку персональних даних.

Документи на конкурс подавати протягом місяця з дати публікації оголошення за адресою:

03045, м. Київ, провулок Віто-Литовський, б. 98 А. електронна пошта UCAP@ukr.net

Документи, надіслані після закінчення встановленого строку їх подання, залишаються без розгляду та кандидатам не повертаються.

Довідки за телефоном (044) 252-70-11

Ольга Щербак: *Semper in altum*

У ці сонячні дні відзначила ювілей Ольга Щербак – член-кореспондент НАПН України (обрана 16 грудня 1996 р.), доктор педагогічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України, директор Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка (1987–2022 рр.).

Народилася Ольга Іванівна в місті Миколаєві. У 1967 р. закінчила Київський політехнічний інститут за спеціальністю «Устаткування та технологія зварювального виробництва». Молодий інженер-механік мріяла творити щось нове для держави. Тодішній Президент НАН України Борис Патон бачив у Ользі перспективного науковця у галузі зварювання, але генетична потреба ділитися своїми знаннями і душевним теплом з учнями перемогли любов до металу.

У 1973–1987 роках Ольга Іванівна обіймала посади викладача, завідувача денного відділення, заступника директора з навчально-виховної роботи Київського індустріально-педагогічного технікуму. Паралельно навчається і в 1990 р. закінчує Українську сільськогосподарську академію (нині Національний університет біоресурсів і природокористування України) за спеціальністю «Загальнотехнічні дисципліни» з присвоєнням кваліфікації викладача середніх спеціальних учбових закладів, шкіл зі спеціальних та загальнотехнічних предметів.

Під керівництвом Ольги Іванівни у коледжі впроваджуються інноваційні форми наукової діяльності та міжнародних зв'язків, що сприяє оновленню змісту навчання, підвищенню якості підготовки фахівців, забезпеченню їх високого рівня професійно-практичної підготовки. У 1990 р. технікум першим в Україні отримав статус коледжу – закладу нового типу в системі неперервної ступеневої освіти. З 1998 р. в коледжі розпочалась підготовка фахівців за освітнім ступенем «бакалавр» спеціальності «Професійна освіта», згодом – «Комерційна діяльність (Маркетинг)»,

«Правознавство».

У 1995 р. створено експериментальний майданчик Міністерства освіти України – Модельний центр з навчально-тренувальною фірмою з підготовки фахівців комерційної діяльності в рамках спільного українсько-німецького проекту «ТРАНСФОРМ».

Упродовж багатьох років коледж співпрацював з Міжнародною організацією праці в рамках програми ПРООН/МОП з розвитку гнучких модульних технологій навчання. Педагогами коледжу розроблено модульну програму «Організатор малого бізнесу». Її успішно апробовано з групою незайнятого населення на замовлення Київського обласного та міського центрів зайнятості.

У проєкті «Університети-побратими «Україна-США» американські студії» у 1991 р. до читання лекцій у коледжі були залучені професори з Вашингтонського університету, що відкрило широкі можливості для опанування англійської мови.

У 2000 р. на базі коледжу розпочала роботу «Юридична клініка» за підтримки Міжнародного фонду «Відродження». З наступного року коледж брав участь у міжнародному проєкті «Підприємництво в освіті і навчанні» за сприяння Європейського фонду освіти.

Ольга Іванівна бере участь у створенні нормативно-правової бази освіти в Україні, «Про фахову передвищу освіту» (2019 р.), Концепції розвитку професійної (професійно-технічної) освіти України (2004 р.) й ін.

Творчий педагог є ініціатором-розробником нових професій – «Комерсант» (1998 р.), «Педагог професійного навчання» (2002 р.), «Укладальник підлогових покриттів» (2014 р.) та введення їх до Національного класифікатора професій. Результатом 10-літнього експерименту стало введення професії «Педагог професійного навчання» (код КП 3340).

У 1995 р. Ользі Іванівні присуджено науковий ступінь кандидата педагогічних наук із

спеціальності «Теорія та історія педагогіки», у 2013 р. доктора педагогічних наук із спеціальності «Теорія і методика професійної освіти». Присвоєно вчене звання «доцент» (1996 р.), «старший науковий співробітник» зі спеціальності «Теорія і методика професійної освіти» (2009 р.), у 1999 р. її обрано членом-кореспондентом НАПН України.

Ольга Іванівна започаткувала видання збірника наукових праць «Педагог професійної школи» (2001–2007), є членом редакційних колегій журналу «Професійно-технічна освіта» (з 2018 р. – «Професійна освіта»), збірника наукових праць «Освіта дорослих: теорія досвід перспективи».

За роки роботи Ольги Іванівни на посаді директора коледжу підготовлено понад 20 тис. фахівців денної та заочної форм навчання, із них понад 2 тис. – іноземних студентів з різних країн. Вона є автором і співавтором понад 200 публікацій з проблем теорії і методики професійної педагогіки у вітчизняних та зарубіжних виданнях. Нею підготовлено 4 кандидати педагогічних наук. Досвід коледжу вивчали педагоги і керівники закладів освіти європейських й інших країн світу.

За багаторічну сумлінну працю, особистий внесок у справу навчання, виховання та підготовку кваліфікованих фахівців Щербак Ольгу Іванівну удостоєно звання «Заслужений працівник народної освіти», нагороджено «Орденом княгині Ольги» II і III ступенів, численними відомчими відзнаками.

Зичимо Ювілярці міцного здоров'я, миру, щедрої долі, творчої наснаги, здійснення мрій та сподівань!

Нелля НИЧКАЛО,
академік-секретар
Відділення професійної освіти
і освіти дорослих НАПН України

Норберт Г. ПІКУЛА,
доктор хабілітований,
професор, директор
Інституту соціальних
справ і громадського здоров'я
Педагогічного університету
імені Комісії народної
освіти у Кракові,
завідувач кафедри педагогіки
праці та соціальної
геронтології

Олена КОВАЛЕНКО,
доктор хабілітований,
професор, професор кафедри
педагогіки праці та соціальної
геронтології Інституту
соціальних справ і громадського
здоров'я Педагогічного
університету імені Комісії
народної освіти у Кракові

3 історії Інституту

Спочатку заклад мав назву Інститут соціальної роботи (до 2018 року), Інститут соціальних справ (до 2022 року). Від початку і донині директором Інституту є доктор хабілітований, професор **Норберт Г. Пікула**.

Молодий, інноваційний, перспективний

У жовтні 2023 року 10-річчя від дня створення відзначає Інститут соціальних справ і громадського здоров'я, який є підрозділом Педагогічного університету імені Комісії народної освіти у Кракові. Університет є провідним академічним центром навчання кадрів та впровадження програмних рішень для системи освіти в Польщі, здійснює якісні наукові дослідження. Місія Університету, що полягає у вихованні сучасних кадрів для економіки, заснованої на знаннях, задає тренди ринку, що динамічно змінюється, та напрями розвитку системи освіти в Польщі.

У перші роки функціонування в Інституті здійснювалося денне та заочне навчання I ступеня за напрямом «Соціальна робота» за спеціальностями: помічник сім'ї, організатор інституційної допомоги. З 2014 року Інститут започаткував навчання II ступеня в галузі соціальної роботи за чотирма спеціальностями: організатор соціальних послуг; соціальна робота з дитиною та багатопроblemною сім'єю; соціальна робота з особами похилого віку і неповносправними; координатор постпенітенціарної допомоги.

Щоб задовольнити потреби ринку праці, Інститут розширює свою освітню пропозицію. З 2019 року започатковано другий напрям підготовки I ступеня – менеджмент у соціальних службах (медичне асистентство або соціальне страхування). З 2022 року – навчання II ступеня за напрямом менеджменту в соціальних службах (активація та соціальна реадaptaція; кризовий менеджмент у сім'ї; кризовий менеджмент і соціальна профілактика). З 1 жовтня 2022 року в Інституті започатковано третій напрям підготовки I ступеню – кризовий менеджмент (менеджмент з елементами кризового втручання; кризовий менеджмент в силових службах).

З 2023 року Інститут пропонує напрям «Управління охороною навколишнього середовища» на II ступені. Таке навчання поєднує тему охорони навколишнього середовища з дуже важливими питаннями в цій галузі.

Унікальна навчальна програма поєднує суспільні науки з точними та природничими науками, надаючи випускникам низку можливостей працевлаштування. Навчання здійснюється за денною та заочною формами.

Інститут пропонує численні можливості післядипломної освіти: соціальна активізація учасників різних форм соціальної роботи; аніматор життя літніх людей (під патронатом Міністра праці та соціальної політики); профілактика та соціальна інтеграція в соціальній роботі; природоохоронна робота в місцевій громаді; Streetworking – соціальна робота в публічному просторі; соціальна робота для іммігрантів; (кваліфікований свідок) судовий експерт у сфері неблагополуччя сім'ї та дитини, яка зазнала насильства; підтримка дитини та багатопроblemної сім'ї; методологія та методика соціальної роботи; соціальна робота з біженцями.

Кафедри Інституту

В Інституті провідними є науково-педагогічні кадри із соціальної роботи, педагогіки, соціальної політики, соціальної

економіки, соціології, психології, медицини, правових наук, а також наук про управління.

Кафедра педагогіки праці та соціальної геронтології (завідувач – Норберт Г. Пікула). Науково-педагогічний персонал кафедри – працівники, які володіють практичними та теоретичними знаннями в галузі процесів і умов старіння та старості, педагогіки праці та профілактики. До фундаментальних проблем, якими займаються співробітники кафедри, належать педагогіка праці; соціальна робота з людьми старшого віку; протидія насильству та соціальній ізоляції літніх; якість життя людей старшого віку; відчуття сенсу життя людей старшого віку; освіта літніх; соціальна активізація людей старшого віку; нерівність у здоров'ї та хворобах; наслідки старіння людини; виклики сучасного ринку праці; соціальна профілактика.

Кафедра соціальної політики (завідувач – професор **Марек Клімек**). Діапазон науково-дослідницької роботи – соціальна робота та соціальна допомога, деінституалізація, розвиток соціальних послуг у Польщі,

функціонування закладів соціальної допомоги, догляд хоспісний та перепочинковий, соціальні проблеми та питання, організація місцевих громад, організація та функціонування місцевого самоврядування, політичні організації суспільства, третій сектор у соціальній політиці, установи та організації соціального забезпечення.

Кафедра публічної політики та наук про здоров'я (завідувач – професор **Беата Жемінська**) має специфіку міждисциплінарності. Вона представляє соціальні, соціологічні, юридичні науки, а також медичні та науки про здоров'я. Тут викладачі з досвідом практики в установах державної політики та охорони здоров'я (соціальна політика й освіта, пов'язана зі збереженням здоров'я людей старшого віку та хронічно хворих; умови та наслідки низького рівня здоров'язберігальної компетентності в групі літніх людей; проблеми здоров'я та потреби людей похилого віку; проблеми ортопедії та реабілітації; правові зміни та їх вплив на якість соціальних послуг; діяльність органів місцевого самоврядування та їхні інструменти стимулювання розвитку місцевого суспільства).

Кафедра соціальної роботи та соціальних послуг (завідувач – професор **Юзеф Млинський**). До основних наукових проблем кафедри належать соціальні

проблеми; соціальна політика; соціальна робота; екологічна профілактика; підтримка дитини та сім'ї; патронат (приймна родина); постпенітенціарна опіка.

До послуг в Інституті є читальний зал та бібліотечний фонд, що налічує близько 12 тис. томів неперіодичних видань (книг) та 14 найменувань фахових журналів. Бібліотечні ресурси мають спеціалізовану літературу з широкого спектру питань соціальної роботи.

Від початку діяльності Інститут соціальних справ і громадського здоров'я співпрацює з установами у сфері соціальної політики – центрами соціальної допомоги, домами соціальної допомоги, лікарнями, закладами для людей старшого віку, клубами культури, школами – і є визнаним брендом у місцевому середовищі та серед фахівців у сфері соціальної

політики. Співпраця з численними зовнішніми стейкхолдерами дозволяє розробляти плани та навчальні програми, що відповідають потребам ринку праці і направляти студентів на стажування в місця, де випускники можуть розраховувати на реальне працевлаштування та роботу за спеціальністю, що приносить задоволення.

Міжнародна співпраця

Інститут соціальних справ і громадського здоров'я активно співпрацює з іноземними академічними і науковими інституціями. Ця співпраця є насамперед на організацію конференцій і наукових семінарів, видання книг і статей; поїздки наукових співробітників Інституту на наукове стажування, навчальні візити та викладання в межах підписаних двосторонніх угод, а також в межах програми ERASMUS+; запрошення на лекції іноземних професорів (гостьових професорів та осіб, які перебувають в Інституті за програмою ERASMUS+).

Інститут приділяє особливу увагу залученню студентів до участі в міжнародних проєктах, як от: організації та участі в майстер-класах, семінарах,

міжнародних тренінгах, зустрічах зі студентами програми ERASMUS+, сприянню участі в програмі ERASMUS+.

Співпраця між Інститутом соціальних справ і громадського здоров'я Педагогічного університету міста Краків та Національною академією педагогічних наук України розпочалася майже 10 років тому, коли запрошеними професорами були професор, доктор хабілітований **Нелля Ничкало** (2014-2015) та професор, доктор хабілітований **Лариса Лук'янова** (2016-2017). Підписано двосторонню угоду з НАНП України.

У 2021 році відбувся візит науковців Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАНП України, які реалізовували проєкт «Психологічна підтримка літніх осіб під час карантину».

Після початку війни співпраця набула різних форм. Керівництво інституту, викладачі та студенти допомагали біженцям війни з України, організували гуманітарну допомогу українським друзям.

Закінчення війни дозволить Інституту розширити та збагатити співпрацю з науковцями та викладачами з України.

Олександр МІХНО,
директор Педагогічного
музею України,
доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник

250 років від дня народження Іллі Тимківського (1773-1853), українського педагога, правознавця, письменника, освітнього діяча

Ілля Федорович Тимківський народився 26 липня 1773 в Переяславі на Київщині. Закінчив Переяславський колегіум (1785), Києво-Могилянську академію (1789) та Московський університет (1797). Після закінчення навчання викладав правознавство у Сенатському юнкерському інституті. В 1801 став секретарем Сенату, працював у Міністерстві юстиції (Петербург). Фактично упорядкував усе тодішнє російське законодавство для практичного використання («Систематическое расположение законов российских», 1802).

У 1805 І. Тимківський здобув ступінь доктора права Московського університету, а в 1807 – Харківського. Брав участь у заснуванні Харківського університету, де в 1803–1811 викладав цивільне й кримінальне право, загальну словесність, одночасно був куратором

Липень-серпень 2023. Постаті

Харківського навчального округу. І. Тимківський був надзвичайно діяльним педагогом, який справив величезний вплив на поширення освіти і шкільництва в Україні: особисто відкривав училища, давав настанови директорам, виступав з промовами, писав посібники, навчальні програми. Він був наставником Костянтина Ушинського, Михайла Чалого, Пантелеймона Куліша, Михайла Максимовича (був йому дядьком по материнській лінії).

Провідну роль у формуванні особистості відводив освіті й вихованню, вважав їх великою силою в перетворенні людини й суспільних умов її життя, був переконаний, що освітою мають бути охоплені всі верстви суспільства, незалежно від соціального стану.

На початку 1810-х припинив викладацьку та організаторську діяльність у університеті й Харківському навчальному окрузі. Виїхавши з Харкова в другій половині 1811, оселився у власному маєтку – селі Туранівці, але довго залишатися без діла не зміг: у 1818-1821 працював глухівським повітовим суддею, а з 1825 по 1838 – директором Новгород-Сіверської гімназії і за тринадцять років перетворив її на одну з кращих.

Ілля Тимківський належав до тих педагогів, які гідно продовжували демократичні традиції української педагогічної думки XVIII ст. і заклали основи її подальшого розвитку.

Помер Ілля Тимківський 27 лютого 1853. Його поховали у туранівській церкві Введення пресвятої Богородиці (нині Сумська область). Маєток, де він мешкав, старовинна церква та сама могила педагога були знищені за радянських часів.

У липні 2023, з нагоди 250-річчя І. Тимківського, на місці

його поховання та на в'їзді в с. Туранівка встановлено пам'ятні знаки.

230 років від дня народження Яна Коллара (Jan Kollar; 1793-1852) словацького поета, педагога, культурного діяча

Ян Коллар народився 29 липня 1793 в с. Мошовці, Словаччина. Навчався в гімназії в Кремниці, Банській Бистриці, а в 1812–1815 у лютеранському лиції в Братиславі. В 1817–1819 вивчав теологію в Єнському університеті.

Головний твір Яна Коллара – дидактична поема «Дочка слави» («Slávy dcera», 1824), в якій він висловив ідею духовного єднання слов'ян. Теоретично цю ідею обґрунтовував у працях «Про добрі риси слов'янської нації» (1822), «Про літературну взаємність між різними племенами і наріччями слов'янського народу» (1836) та ін. Ян Коллар виділяв п'ять головних ознак слов'янського характеру: релігійність, працелюбність, схильність до веселощів, любов до своєї мови та терпимість до чужих народів, особливо акцентував на миролюбності слов'ян. Ідея національного самоутвердження слов'янських народів та їх взаємодопомоги становила домінуючу творчість Я. Коллара.

У 1820-х, будучи керівником та вчителем сирітського притулку, Коллар включив у навчальну програму фізичне та естетичне виховання (малювання, співи, музику й театр для дітей). Був

прихильником філантропізму. У книзі «Ідея та план реорганізації школи та всієї освіти в Австрійській монархії і особливо в Словаччині» (1848–1849) пропонував організувати словацькі народні школи. В початкових міських школах вважав необхідною реальну освіту, у гімназіях та лицєях віддавав перевагу класичній. Виступав за єдність навчання та виховання, індивідуальний підхід до учнів. Вимагав відкриття у Словаччині окремого університету. Великого значення надавав всебічній освіті вчителів.

Ян Коллар – автор «Букваря» («Slabikář pro djtku», 1826) та універсальної за охопленням навчального матеріалу «Хрестоматії для словацьких шкіл» («Čjtanka ve školax slovenských», 1825, 1844), у додатку до якої дав методичні вказівки для вчителів.

Автор першого повного зібрання словацьких народних пісень, яке видав спочатку спільно з Павлом-Йозефом Шафариком (1822 і 1827), а потім і самостійно (1834–1835). З 1849 працював професором слов'янської археології у Віденському університеті.

Ян Коллар був особисто знайомий і листувався з Яковом Головацьким. Його ідеї гуманізму та слов'янського єднання високо цінував Тарас Шевченко (послання «І мертвим, і живим...», 1845). У 1893 Іван Франко присвятив Коллару два спеціальні дослідження – статті «Літературне відродження Полудневої Русі і Ян Коллар» та «Слов'янська взаємність у розумінні Яна Коллара і тепер». Іван Вагилевич у 1832–1835 переклав 8 сонетів із поеми «Дочка Слави» (опубл. 1906). Окремі сонети Коллара українською переклали Павло Грабовський, Дмитро Павличко, Григорій Кочур.

Помер Ян Коллар 24 січня 1852 у Відні, похований у Празі.

100 років від дня народження Бориса Баєва (1923-1979), українського психолога, фахівця у галузі вікової та педагогічної психології, психології мовлення

Борис Федорович Баєв народився 12 серпня 1923 у с. Аполлонівка Красноградського району Харківської області. Закінчив Київський університет ім. Т.Г. Шевченка (1950), після чого вчителював у м. Жданові (нині Маріуполь). 1951-го вступив до аспірантури Науково-дослідного інституту психології Української РСР (нині Інститут психології мені Г.С. Костюка НАПН України). Тут пройшов шлях від наукового співробітника до завідувача лабораторії та заступника директора з наукової роботи. 1967-го захистив докторську дисертацію «Психологія внутрішнього мовлення». Учень Григорія Костюка. З 1972 очолював кафедру загальної та інженерної психології Київського університету.

Борис Баєв теоретично й експериментально розробляв проблеми інтеріоризації мовлення, індивідуально-психологічних особливостей особистості, психологічних основ індивідуального підходу до учнів у процесі навчання, педагогічних характеристик учнів тощо. Домінанта його творчого доробку – психологія внутрішнього мовлення (його генеза, фізіологічні механізми, зв'язок з мисленням тощо). Монографія Б. Баєва «Психологія внутрішнього мовлення» (1966) – єдина фундаментальна праця в українській психології, в якій усебічно висвітлюється проблема внутрішнього

мовлення, зокрема його значущість у навчальному процесі.

У 1965–1972 – відповідальний редактор республіканського науково-методичного збірника «Психологія». Публікувався у фахових періодичних педагогічних виданнях «Радянська школа», «Дошкільне виховання».

Помер Борис Баєв 7 січня 1979 у Києві.

150 років від дня народження Івана Боберського (1873-1947), українського педагога, фундатора української національної фізичної культури

Іван Боберський народився 14 серпня 1873 в с. Доброгостів на Львівщині. Навчався в Самбірській гімназії та Львівському університеті. З юнацьких років його захоплює німецька мова і культура, тож він вирішує стати філологом і вступає в університет Гіраца. Далі закінчує однорічний курс з гімнастики та отримує сертифікат, який давав право викладати цю дисципліну в середній школі.

Повернувшись 1900-го до Львова, Боберський працює викладачем німецької мови та фізкультури у Академічній гімназії. Близкучий знавець своїх предметів, він водночас активно прищеплював своїм учням любов до України. Активно впроваджує засади «тіловиховання» серед педагогів, ініціювавши створення 1901-го Учительського гуртка для підготовки вчителів руханки.

У жовтні 1901 І. Боберський вступає у спортивне товариство «Сокіл», згодом стає його головою. Під його керівництвом

львівський «Сокіл» стає центральним Товариством «Сокіл-Батько», довкола якого гуртуються сотні осередків у містах та селах Галичини. Щоб популяризувати спорт, Боберський регулярно проводить показові заняття, бере участь у міжнародних конгресах, Всесокольських злетах тощо. Активними членами Товариства «Сокіл-Батько» були сини Івана Франка – Петро і Тарас.

Професор Боберський став теоретиком спортивної справи: перекладав з іноземних мов посібники для занять спортом, видавав власні, редагував львівські спортивні видання. У спортивній термінології намагався зберегти рідні вислови й український дух, зокрема, впровадив такі новотвори: «сітківка» або «відбиванка» (волейбол), «копаний м'яч» (футбол), «наколесництво» (велоспорт), «кошиківка» (баскетбол), «гаківка» (хокей), «лещетарство» (лижний спорт), «стусан» (бокс) тощо. Займався активним впровадженням цих видів спорту в українське життя. Підтримував розвиток «Пласту».

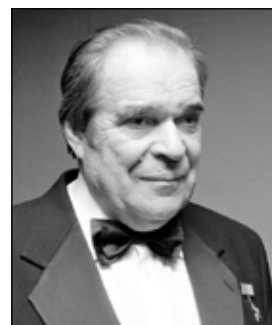
Як авторитетний педагог, І. Боберський представляв українських учителів у квітні 1912 на з'їзді «Державного союзу вчителів середніх шкіл» у Відні, «Учительську громаду» – на міжнародних форумах, зокрема у серпні 1910 на III конгресі з питань шкільної гігієни у Парижі.

З початком Першої світової війни долучився до формування легіону Українських Січових стрільців, увійшов до складу Бойової управи стрілецьтва. З 1915 – член Головної Української Ради, згодом Загальної Української Ради, у 1918–1919 – референт пропаганди у Державному секретаріаті військових справ ЗУНР. У листопаді 1920 виїхав повноважним представником до США та Канади для організації допомоги стрілецькому війську, пізніше

став представником Львівського товариства опіки над українськими емігрантами в Канаді.

У 1932 Іван Боберський перебрався з Канади до тодішньої Югославії, де мешкав у маленькому словенському містечку Тржичі, звідки була родом його дружина Жозефіна. Там і помер 17 серпня 1947.

90 років від дня народження Анатолія Авдієвського (1933-2016), українського хорового диригента, композитора, педагога, академіка НАПН України, Героя України

Анатолій Тимофійович Авдієвський народився 16 серпня 1933 у с. Федвар Олександрівського району Кіровоградської області. Після закінчення у 1953 Одеського державного музичного училища (диригентсько-хоровий відділ) розпочав педагогічну діяльність як учитель музики і співу, керівник хорових колективів (1951–1958, Одеса). 1958 закінчив Одеську консерваторію. В 1958–1963 – засновник, художній керівник і головний диригент Поліського ансамблю пісні й танцю «Льонок» (Житомир). У 1963–1966 – художній керівник і головний диригент Черкаського українського народного хору.

Від 1966 – директор, художній керівник і головний диригент Заслуженого академічного українського народного хору імені Григорія Верьовки.

Поряд із хормейстерською і композиторською діяльністю А. Авдієвський упродовж всього життя вів велику педагогічну

Закінчення. Початок на с. 24
роботу: у 1971–1976 – викладач Київської консерваторії, у 1977–1980 – Київського інституту культури, з 2000 – проєктор – директор Інституту мистецтв Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. З 1980 і до кінця життя очолював в університеті кафедру теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування. Як педагог, особливу увагу звертав на викладання і спілкування українською мовою, використання та глибоке відчуття творів народної творчості, кращих зразків класичної музики і творів сучасних авторів, розвиток музичного слуху, естетичного чуття і смаку, художньо-творчого, морального і духовного потенціалу учнів та студентів.

Анатолій Авдієвський був педагогом-новатором, який вболівав за національну освіту й виховання. Тому став ініціатором створення нових програм з музичного мистецтва закладів загальної середньої освіти та освітньо-професійних програм вищої школи на прикладі кращих зразків сучасних західноєвропейських освітніх систем. Науково обґрунтував систему організації мистецького освітнього простору, яка своїми основними рисами відображає багатолітні традиції та сучасний рівень національної диригентської школи, наявність різних стильових напрямів і тенденцій у хоровому виконавстві, вагому роль церковних інституцій у духовному житті суспільства, інтенсивний розвиток міжнародної співпраці в галузі мистецької освіти.

Наукова парадигма педагогічної спадщини А. Авдієвського віддзеркалює такі основні положення: українська музична культура вирізняється самотніми національними особливостями і водночас є складовою

європейської культури, вокально-хорове мистецтво є для України визначальною культурною традицією, особливе місце в системі музичної культури посідає фольклор, зміст і методи музичного виховання обумовлюються культурними і національними традиціями.

Помер Анатолій Авдієвський 24 березня 2016, похований на Байковому цвинтарі у Києві.

100 років від дня народження Віктора Глушкова (1923-1983), основоположника інформаційних технологій в Україні, засновника і директора Інституту кібернетики

Народився він 24 серпня 1923 в Ростові-на-Дону. У червні 1941 закінчив середню школу № 1 м. Шахти. Брав участь у відновленні вугільних шахт Донбасу: працював спочатку чорноробом у вибої, потім інспектором з техніки безпеки. 1943 став студентом Новочеркаського індустріального інституту. На четвертий рік навчання екстерном склав іспити за 4 роки університетського курсу математики та фізики (майже 50 екзаменів!) і став студентом 5-го курсу математичного факультету Ростовського університету. 1948 паралельно закінчив обидва виші й отримав дипломи про вищу технічну та вищу математичну освіту. У 1951 захистив кандидатську, а в 1955 докторську дисертації.

У 1956 В. Глушков був призначений завідувачем лабораторії обчислювальної техніки Інституту математики АН УРСР

і переїхав до Києва, з яким відтоді пов'язане все його життя. У 1957 лабораторія була перетворена на Обчислювальний центр, а у 1962 – на Інститут кібернетики АН УРСР, який за життя В. Глушкова став світовим центром у галузі створення «розумних машин» та їх застосування в різних сферах людської діяльності. Вчений визначив основні напрями кібернетики як теоретичної основи інформаційних технологій у різних галузях науки й економіки, стояв біля витоків дослідження проблем штучного інтелекту. Автор понад 800 праць.

Багатогранний учений, блискучий педагог, піонер нових форм навчання. Ще в часи становлення Інституту кібернетики В. Глушков організував ефективний навчальний процес підготовки і перепідготовки кадрів в галузі обчислювальної техніки і кібернетики, постійно читав лекції для студентів, аспірантів, викладачів та інших фахівців, з його ініціативи в Київському університеті імені Т. Шевченка відкрили перший в СРСР факультет кібернетики; з 1965 і до смерті очолював кафедру теоретичної кібернетики за сумісництвом. Під його керівництвом захищено понад 100 дисертаційних досліджень.

За редакцією Віктора Глушкова в 1973 Головною редакцією «Української радянської енциклопедії» видано першу в світі «Енциклопедію кібернетики» в 2-х томах.

Ще 1982 року Віктор Михайлович Глушков писав у післямові до своїх «Основ базисної інформатики», що зовсім скоро кожна людина носитиме з собою «електронний блокнот» і, працюючи з клавіатурою, матиме доступ до гігантських баз даних у будь-яких куточках планети.

Помер Віктор Глушков 30 січня 1982, похований на Байковому цвинтарі у Києві.

Не хотілося починати розповідь із цього жорстокого страшного слова «війна», але ж вона вкрала у багатьох маленьких та юних українців щасливе дитинство – світле, сповнене мрій, задумів, веселощів, подорожей. З батьками і без, вони були змушені залишити свої рідні домівки та виїхати до більш безпечних місць – одні за кордон, інші «перемістилися» в різні регіони України. Їх так і називають – переселенці, або «внутрішньо переміщені особи». А подеколи – біженці. Звучить гірко і болісно, особливо якщо йдеться про дітей.

І коли з'являється якась невеличка можливість створити острівці цікавого дозвілля, де панують доброта, любов, увага, тепло, справжність емоцій і почуттів, які виявляються у спілкуванні просто і щиро; коли хоч на деякий час можеш подарувати радість дитинства малечі, та й сама разом із ними занурюєшся у чарівний світ гри – живої, захопливої, веселої, – я одразу даю згоду на зустріч, беру різні смаколики, простенький реквізит для ігор, іграшки, книжечки, випуски журналу (для призів) і поспішаю до дітей. Цього разу – у Святошинський район, до Центральної районної бібліотеки Централізованої бібліотечної системи «Свічадо», що у м. Києві.

Щойно я увійшла до бібліотеки, одразу подумки поділила назву на дві складові – «СВІ» і «ЧАДО» – так тут було затишно, просторо, світло, гарно. А «чада» – «при ділі», якраз для них проводили майстерклас з оригамі, організований фахівцями Святошинського районного в місті Києві Центру соціальних служб та працівниками ЦРБ ЦБС «Свічадо».

І коли назустріч вийшла директорка *Світлана Гонда*, з якою, як виявилось, ми знайомі вже багато років (у пам'яті зринули спогади дивовижного обрядового дійства провідів зими – Масниці у с. Петрівському, зустрічі в інших бібліотеках району 25 років тому, коли часопис для дітей «Я сам/А» ще тільки починав свій поступ і знайомство з читачами в різних куточках України), я остаточно впевнилася у правильності своєї

Коли повертається радість

думки щодо назви, бо й справді доля мені дарує таких неймовірно світлих сонячних людей!

Ця несподівана зустріч стала приємним сюрпризом для мене. Пані **Олена Лисогор**, організатор соціокультурних подій у ЦРБ ЦБС «Свічадо», яка й запросила до бібліотеки, узгодивши з керівництвом день і час, до останнього тримала інтригу. Якими ж теплими були обійми! Що й казати – дуже приємно, коли через стільки років тебе пам'ятають.

«Свічадо» – це 10 бібліотек у Святошинському районі. Зокрема в колективі, який очолює Світлана Миколаївна, 20 працівників. І, як одразу стало зрозуміло, тут кожен день розписаний по хвилинах. Працівники бібліотеки роблять усе можливе, щоб заповнити дозвілля дітей якомога щільніше цікавими заходами, аби відволікати їх від сумних стресових думок, особливо тепер, коли кожній дитині, з-поміж переселенців, котрі вже зазнали втрат – домівки, рідних, друзів – так хочеться більше тепла та уваги.

Уже другий рік поспіль Святошинський районний у місті Києві центр соціальних служб (директор **Олександра Дружинська**) в рамках співпраці з бібліотекою організовує для дітей району відпочинкову програму. Близько 100 хлопчиків і дівчаток із малозабезпечених сімей та сімей, що потрапили у складні життєві обставини, мають змогу протягом літа безплатно відпочити, відвідати цікаві та змістовні дозвіллі програми (майстеркласи, розвивальні заняття, гуртки, арт-терапевтичні заходи), побувати на зустрічах із

цікавими людьми різних професій, поспілкуватися з письменниками. На базі бібліотеки реалізуються соціокультурні, просвітницькі та навчальні програми. До співпраці у «Відпочинковій програмі» залучають психологів, художників, журналістів, видавців, поетів, акторів, музикантів, спортсменів.

Активна діяльність ЦРБ ЦБС «Свічадо» та соціокультурні події, що організовують у бібліотеці, формують високу громадянську свідомість, сприяють підвищенню соціальної активності, допомагають створювати особливий суспільний мікроклімат місцевої громади.

Тепер власне про саму зустріч та ознайомлення з ігровим часописом для саморозвитку дітей «Я сам/А» з читачами. Пошкодувати можна хіба лише про те, що було обмаль часу, точніше не зчулися, як уже потрібно було завершувати. А так усім хотілося ще і ще грати в ігри – виграти призи, сміятися, розважатися, жартувати! Світлини доповнять розповідь, але позитивні емоції, що зашкалювали, словами передати важко. Та все ж кілька штрихів, як мовиться, «до портрета»...

Гра «Бельбоке», що розвиває окомір, увагу, спритність, уміння зосереджуватись, завжди подобається, до того ж є шанс виграти водночас десять призів. Десять спроб упіймати кульку – і обирай стільки призів, скільки вдалих влучань. Спробувати хотіли всі без винятку. Поки розповідаю, як швидко із звичайної маленької пластикової пляшечки зробити подібну гру (рубрика у виданні «Зроби сам/А»), хлопчина тренується у влучанні.

– Ну що, – питаю, – готовий виграти призи? Там, за «лаштунками», влучив хоч раз?

– Ні, – сумно відповідає.

Всі разом лічимо спроби, діти вболівають, ніби самі є учасниками гри. Влучити не вдається. Бачу, що вже дуже хвилюється. Нахилиюся, ще раз показую, як потрібно рухати рукою і кулькою та запевняю: «Ти не хвилюйся, у тебе все вийде! Тільки повір у свої сили, зосередься – точно все вийде!» Остання спроба – є влучання! Одне. Але треба було бачити, як засяяло обличчя не лише цього хлопчини, – а як зраділи за нього інші діти та аплодували переможцеві.

Розповідаю про свято Івана Купайла. Запрошую до наступної гри – хто швидше прив'яже стрічки до імпровізованого віночка. Учасники – хлопчики. Найменший з усіх охоче допомагає, роздає стрічки. Бавляться, в'яжуть собі на голову – вдають черепашок ніндзя. Це смішно і весело. Врешті починається конкурс. Поки хлопці виконують завдання, помічаю дівчинку, яка не бере участі в розвагах.

– Оленко (на бейджику написано ім'я), ти чого така засмучена? Що сталося? Ось хлопці вже віночок сплели. Хочеш приміряти?

– У мене голова болить, але я хочу.

Уся увага Оленці, хлопчики надягають віночка, мала щасливо усміхається. Нахилиюся, цілую в щічку, запитую: «Ну як твоя голівонька? – «Уже не болить!»...

«Компліментарій», про найдороччу у світі, чому корисно надимати кульки, жартівлива математика, «живий» чайнворд, як народжуються книжки та журнали і багато інших запитань-відповідей,

ігор, жартів...

На завершення зустрічі робимо традиційне сонечко з промінців-хустинок – змагаються дві команди на швидкість. Вручення призів, подарунків, фото на згадку (Ой, а можна з вами селфі? А мені гарно у віночку? Ви як наш прапор – у синьо-жовтих кольорах... Я біля вас хочу стати...)

...Уже біля виходу з бібліотеки малеча знову підбігла до мене. Тулиться, обіймає. «Тьотя Таня, а ви прийдете завтра ще? Ми вас любимо!» А найвертлявіший, непосидючий малий, який упродовж усієї зустрічі постійно намагався привертати до себе увагу, такий собі чомусик-шибеник, раптом сказав: «Хай береже вас Господь!» Розчулив до сліз... Навіть не знаю, кому більше була потрібна ця зустріч – дітям чи мені самій...

Дякую вам, друзі, що надихаєте до життя. Дякую нашим Воїнам Світла!

Тетяна КОНДРАТЕНКО,
редактор-видавець часопису
для дітей «Я сам/А»

Інклюзивно-ресурсний центр на Буковині

Уселі Веренчанка Чернівецької області відбулося відкриття інклюзивно-ресурсного центру. Інклюзивно-ресурсний центр є установою, що утворюється з метою проведення комплексного психолого-педагогічного оцінювання розвитку особи та забезпечення її системного кваліфікованого супроводу.

Облаштування нового освітнього простору є чудовим прикладом того, як спільні зусилля громади та влади сприяють розвитку освіти та підтримці дітей з особливими освітніми потребами. Цей крок є важливим етапом на шляху до надання всебічної

підтримки і створення інклюзивного освітнього середовища. Веренчанська сільська рада територіальної громади виділила

кошти у розмірі 770 тис. грн на сучасне і комфортне облаштування середовища для надання послуг дітям з особливими

освітніми потребами. Новітні технології та інформаційні ресурси в ІРЦ допомагають забезпечити ефективність навчання, підвищити якість послуг та розвинути потенціал кожної дитини.

Протягом 2023 року фахівці центру вже успішно провели комплексне психолого-педагогічне оцінювання 81 дитини й визначили індивідуальні потреби та можливості кожної дитини.

Забезпечення доступу до якісної освіти не лише розширює горизонти дитини, а й створює підґрунтя для її самореалізації та інтеграції у суспільство.

Юрій ШЕРЕМЕТА,
«ОіС»,
за mon.gov.ua

Бус – для МАН

14 липня Національний центр «Мала академія наук» отримав вантажне авто з гідробортом для проекту «Науковий бус». Це стало можливим завдяки підтримці партнерів: Ротарі-клуб Мюнхена, Ротарі-клуб Німеччини, які зібрали кошти для придбання авто, а благодійна організація Товариства друзів України (Варшава, Польща) допомогла втілити цю ідею в реальність. Мала академія наук України спільно з Інститутом обдарованої дитини Національної академії педагогічних наук України ініціювали збір коштів, залучили партнерів, знайшли, придбали та доставили

авто в Україну. МАН України також висловлює особливу подяку професору *Ульріху Вальтеру* та Компанії «Dovgiy Family Office» за підтримку проекту. У середині липня авто перетнуло кордон України, а це значить, що проекту «Науковий бус» бути!

Проект «Науковий бус» запланований заради того, щоб діти в різних куточках України змогли відвідати мандрівну виставку «Науковий цирк», а також кілька інших заходів від Музею науки МАН. Загалом планується реалізувати понад тисячу наукових шоу, до яких зможуть долучитися близько 170 тис. дітей.

«Науковий цирк» – інтерактивна виставка з восьми експонатів про Всесвіт і структуру життя, а також наукове театральне шоу «Атом в роботі». Її Малій академії наук планує надати в тимчасове користування Фінський центр науки «Еврика» за підтримки Міністерства освіти та культури Фінляндії.

Музей науки МАН також створив пересувні виставки з власної колекції. Серед них – «Великі винаходи», «Оптичні явища», «Магічна фізика» та «Людина». Крім того, працівники музею планують організувати мобільну лабораторію, проводити «Майстерню ідей» і вуличні фестивалі.

Максим ГАЛЬЧЕНКО,
директор Інституту обдарованої дитини
НАПН України

Інститут професійної освіти НАПН України

ОГОЛОШУЄ КОНКУРС НА ЗАМІЩЕННЯ
ВАКАНТНОЇ НАУКОВОЇ ПОСАДИ ЗАВІДУВАЧА
У ЛАБОРАТОРІЮ ЗАРУБІЖНИХ СИСТЕМ
ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ

Документи на конкурс:

- заява на ім'я директора Інституту;
 - особовий листок з обліку кадрів із фотокарткою, засвідчений відділом кадрів за місцем основної роботи;
 - автобіографія;
 - характеристика з останнього місця роботи;
 - копії документів про вищу освіту, наукові ступені й учені звання;
 - копія паспорта, засвідчена претендентом;
 - копія трудової книжки;
 - письмова згода на збір та обробку персональних даних;
 - список наукових праць і винаходів, що зареєстровані в установленому порядку.
- Копії зазначених документів (окрім копії паспорта) засвідчуються за основним місцем роботи або нотаріально.

Термін подання документів для участі у конкурсі становить один місяць з дня опублікування оголошення про конкурс.

Документи приймають за адресою: 03045, м. Київ, провулок Віто-Литовський, буд. 98-А, Інститут професійної освіти НАПН України. За додатковою інформацією звертається до відділу кадрів інституту.

Телефони для довідок: (044)259-45-53, 252-71-75.

Електронна адреса: vk_ipto@ukr.net,
info@ivet.edu.ua.